

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
MENNESKE I DET
KRISTNE FÆLLESSKAB

5/2020

9
Anerkend det almenmenneskelige

23
Når vreden koger over

30
Hvordan anvende Apostlenes Gerninger i dag?

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 5/2020. Årgang 156
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 12. februar.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Gurli Solgaard

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Kun netabonnement: 190 kr.
(unge under 30: 110 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dml.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Ole Solgaard
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dml.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.theol. og prædikant, København,
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

	LEDER		HORISONT
04	Sænk ikke flaget! <i>Ole Solgaard</i>	22	Fællessang – hver for sig
	TEMA:		FOR TROEN
	MENNESKE I DET KRISTNE FÆLLESSKAB	23	Når vreden koger over <i>Carsten Vang</i>
06	Menneskets adel på ny erkendt <i>Christian Schøler Holmgaard</i>	28	Lad os nu være ærlige <i>Katrine Dahl</i>
09	Anerkend det almenmenneskelige <i>Søren Skovgaard Sørensen</i>	30	Hvordan anvende Apostlenes Gerninger i dag? <i>Børge Haahr Andersen</i>
12	Hvordan trives vi i det kristne fællesskab?		BOGER
16	Elsk hinanden <i>Henrik Nymann Eriksen</i>	34	Den teknologibevidste familie
		35	Ethvert menneske er en halvø
18	Sigende blikke <i>Malene Stubkjær Hansen</i>	36	Rosenius i Danmark
		38	Ved kilden
19	Når virkeligheden ikke lever op til idealet <i>Louise Sølvsten Nissen</i>		

Vores trosliv og vores menneskeliv kan ikke adskilles. I stedet skal troen forme vores menneskeliv, og for at det kan ske, skal det kristne fællesskab på en eller anden måde favne hele menneskelivets hverdag på godt og ondt

LEDER

Sænk ikke flaget!

AF OLE SOLGAARD

Når flaget er oppe, signalerer vi, at vi er her endnu, vi har noget at fejre, og vi står gerne ved det.

Ole Solgaard

Forleden dag gjorde en ven mig opmærksom på et citat af Søren Kierkegaard: ”Hvis du vil undgå kritik, så sig ingenting, gør ingenting, vær ingenting – og resultatet af dit liv bliver: ingenting!”

Når man bliver ramt af hård kritik, kan citatet være en trøst og opmuntring. Andre gange kan det være en udfordring. Mange gange begge dele samtidig: Vov at sige, gøre og være det, du er kaldet til, uanset kritik!

Flere anledninger til modløshed

Som menneske og som kristen – ikke mindst med en klassisk, luthersk tilgang til bibel, tro og etik – kan man jævnligt opleve sig i modvind på flere fronter. Både eksternt og internt mærkes relativismens antidogmatiske vinde. Og det kan let føre os ud i en modløshed.

Det kan fx dreje sig om Bibelens autoritet, om værdien af det lutherske eller om ja’et til polariteten mellem de to køn, ja’et til livs langt ægte-

skab, ja’et til livet fra undfangelsen, ja’et til den gode opdragelse, ja’et til prioritering af det centrale i menighedens arbejde osv.

Hvis man igen og igen bliver ignoreret, latterliggjort eller bebrejdet – evt. også af andre kristne – at man holder fast i den kristendomsforståelse, man nu er overbevist om, kan man fristes til at give op og miste modet.

Samme modløshed kan ramme os, når vi kollektivt kommer i en generel modvind i samfundet, og den er hård i disse år.

”Der findes ekstreme miljøer i den meget ortodokse kristendom, hvor ... homoseksualitet er synd. Der har vi udfordringer med social kontrol,” udtalte Pia Olsen Dyhr (SF) fx til Kristeligt Dagblad d. 22. september.

Det virker, som om klassiske holdninger til fx køn og seksualitet er samfundsskadelige, og at vi helst skal ændre opfattelse eller holde mund – og i hvert fald ikke bruge den slags normer som vejledning i skole og hjem. Vi må bare pak-

Jesus er verdens håb. Derfor kan vi frimodigt, uden at skamme os, leve vores liv med ham og forsøge at påvirke andre med de værdier, der kommer fra ham og hans ord

ke vores tro på Gud som skaber og frelser – og konsekvenserne deraf – sammen.

Ydmyghed og kamp

Nu skal man ikke være arrogant eller immun over for andres kritik eller manglende lydhørhed. Den kan faktisk give anledning til at reflektere over, om man af gode grunde burde have sagt, gjort eller ment noget andet, og om man er på et sundt spor.

Men vi skal på ingen måde lade os slå ud af generel modvind. Heller ikke, hvis dele af kritikken måske kan være berettiget, fordi vores meninger og praksis – trods gode intentioner – langt fra er fuldkomne.

Selvom vi må indrømme egne fejl, mangler og evt. dårlig håndtering af konkrete sager, skal vi ikke miste modet, så vi ikke igen tør forsøge at sige og praktisere det, som vi er overbevist om.

Det handler ikke om bare stædigt at kæmpe for selv at have ret. Det handler heller ikke om at bruge "Gud-kortet" som autoritetsforstærker af os selv og vores sære meninger, som om Gud altid er på "min side" i forhold til dem, der mener noget andet. Nej.

Vi må derimod lade vores sind "forny af Helligånden, så vi kan skønne, hvad der er Guds vilje" (Rom 12,2). Når vi på den

basis holder fast i vores overbevisning og forsøger at praktisere den i ord og handling, skal vi "ikke blive trætte af at gøre det, som er ret" (Gal 6,9), men frimodigt blive ved med at kæmpe for "den tro, som én gang for alle er overdraget de hellige" (Jud 3).

Stol på den levende frelser

Når flaget herhjemme på vores matrikel er oppe, signalerer vi, at vi er her endnu, vi har noget at fejre, og vi står gerne ved det.

I forhold til det her med tro og værdier – både i offentligheden og internt blandt kristne – kan det være fristende at sænke flaget. Og det sker desværre ofte for mig selv. Men ingen får gavn af, at vi generelt holder lav profil for at undgå kritik. For vi har en opgave, en mission, som vi ikke må svingte.

"Vi skal kæmpe en åndskamp – og det skal vi gøre ved at øve os i at hvile i Guds hænder, stole på Guds løfter, spejde efter Guds omsorg og kæmpe i tillid til Gud ... Det gælder om, at vi genfinder tilliden til Gud," skrev Jens Lomborg, der er formand for Evangelisk Luthersk Netværk, i et ELN-nyhedsbrev i september.

Vi tror nemlig på en levende frelser. Han er hos os og i os med sin Ånd og kraft.

Sammen med ham har vi fremtiden for os – uanset om andre kalder det "middelalderlig tro og verdensbillede". Jesus er verdens håb. Derfor kan vi frimodigt, uden at skamme os, leve vores liv med ham og forsøge at påvirke andre med de værdier, der kommer fra ham og hans ord.

Hold ud!

Hebræerbrevet, der er skrevet til trætte og opgivende kristne, kan hjælpe os til at løfte hovedet og fastholde fokus og retning for vores liv:

"Lad os holde urokkeligt fast ved beken-
delsen af vort håb, for han, som gav os løf-
tet, er trofast; lad os give agt på hinanden,
så vi tilskynder til kærlighed og gode ger-
ninger, og lad os ikke svingte vor egen for-
samling ..." (Hebr 10,23f).

Og: "Lad os da ... holde ud i det løb,
der ligger foran os, idet vi ser hen til Je-
sus ... Hold jer ham for øje, som fandt sig
i en sådan modstand fra syndere, for at
I ikke skal blive trætte og miste modet"
(Hebr 12,1-3).

Altså: Giv ikke op. Fokuser på håbet, på Jesus. Fortsæt trofast i det kristne fælles-
skab. Fortsæt med at gøre og sige det, der
er sundt og godt for andre mennesker.

Sænk ikke flaget! ■

TEMA

Menneskets adel på ny erkendt

– INKARNATIONENS EVANGELIUM OG KONSEKVENSER

AF CHRISTIAN SCHØLER HOLMGAARD

*Jesus levede det menneskeliv, Adam var skabt til at leve.
Han blev virkeligt menneske og gør det muligt for os at
blive virkelige mennesker.*

Christian Schøler Holmgaard, f. 1983
Adjunkt i Ny Testamente,
Dansk Bibel-Institut
csh@dbi.edu

I julen fejrer vi, at Gud blev menneske med hud og hår. Bonhoeffer peger på, at dette budskab må få konsekvenser for, hvordan vi ser på os selv og vores menighed – som kristne mennesker:

"Gud bliver menneske, virkeligt menneske. Mens vi forsøger at vokse ud af vores menneskelighed, at efterlade vores menneskelige natur bag os, så bliver Gud menneske, og vi må forstå, at Gud også ønsker, at vi skal blive mennesker – virkelige mennesker."¹

I julesalmen *Julebudet til dem, der bygge* lyder en linje: "Menneskets adel på ny erkendt". Dermed udtrykkes inkarnationens evangelium – det gode budskab om, at Gud blev menneske – ikke blot som det første skridt i selve evangeliet om Jesu liv, død og opstandelse for at frelse mennesker, men som et godt budskab i sig selv. For det, at Guds søn, den anden person i treenigheden,

blev et menneske af kød og blod, bekræfter hele menneskets værdi som kronen på Guds skaberværk skabt i hans billede.

Sand Gud og sandt menneske

Denne artikel sætter altså fokus på *inkarnationen* – et teologisk udtryk for *legemliggørelse*: at Kristus blev menneske – og peger på nogle af konsekvenserne deraf.

Inkarnation, som ordret betyder *at blive kød*, kommer af latin og findes selvsagt ikke i Ny Testamente. Ordet har dog sin baggrund i formuleringer i Ny Testamente (NT) om Jesu person og værk: *i kødet* (lat. *in carne*).

Det drejer sig om Første Timotheusbrev 3,16, hvor Paulus citerer en hymne om Kristus, der blev "åbenbaret *i kødet*", og i Første Johannesbrev 4,2 og Andet Johannesbrev 7 er læren om, at "Jesus er Kristus, kommet *i kød*" et afgørende

kriterium for, om nogen er af Gud eller af Anti-krists ånd. I Johannesevangeliet 1,14 står der direkte, at "ordet blev kød".

Andre passager fremhæver, at Jesu død og dermed forsoningen og overvindelsen af synden skete i *kødet* (Rom 8,3. Ef 2,14. Kol 1,22. 1 Pet 3,18; 4,1). At der tales om *kød* er afgørende her, fordi *kødet* i Bibelen betegner mennesket i dets svaghed og dødelighed, ja nogle steder endda menneskets moralske svaghed (Rom 8,3). Der er tale om, at Gud blev helt og fuldt menneske.

Samtidig med denne klare formulering af Kristi *menneskelighed* fastholder NT hans *guddommelighed*. Det var Ordet, selve livets ophav (Joh 1,3), ved hvem alt består (Kol 1,17), som opretholder alt ved sit mægtige ord (Heb 1,3), der tog bolig i kød og blod (Kol 2,9). Han gav afkald på sin ydre herlighed (Fil 2,7), men fortsatte med at være helt og fuldt Gud.

Ifølge NT er Jesus Kristus altså både sandt menneske og sand Gud. Forfatterne til NT forklarer ikke forholdet mellem de to naturer – den menneskelige og den guddommelige – sådan som den tidlige kirke skulle gøre, men fremholder blot frimodigt begge udsagn om Jesus.

I datidens religiøse miljø var tanken om en inkarnation umulig. Både for grækerne med deres skarpe skelnen mellem materie og ånd, men også for jøderne med deres skarpe skelnen mellem skaber og skabning.

Tanken om, at skaberen skulle træde ind den skabte verden, var blasfemi for jøderne. Der findes tekster i Gammel Testamente, der peger i den retning, men det bliver først klart i lyset af selve begivenheden. Netop derfor kalder Paulus det også en hemmelighed eller et mysterie, og disciplene forstår det først, da Jesus selv åbner Skrifterne for dem (Luk 24,32).

Inkarnationen bør blive ved med at kalde på vores undren!

Jesus levede et menneskeliv

Det var som menneske, Gud ultimativt ville åbenbare sig for mennesker, efter århundreder med stilhed (Heb 1,1f). Og det var nødvendigt, at han blev fuldt og helt menneske for at kunne frelse menneskene ved at leve det liv, vi skulle have levet, og lide den død, vi skulle have lidt

FOTO: FREEPIK

(Hebr 2,14-18. Gal 4,4).

Evangelierne fortæller os, hvordan han, som i øvrigt kaldte sig Menneskesønnen, levede et menneskeliv fra vugge til grav. Gud blev et spædbarn, som voksede op, og som menneske havde han menneskelige behov både fysisk og psykisk. Han blev træt (Joh 4,6), sulten og tørstig (Joh 22,28), svedte, blev angst (Luk 22,44), græd (Luk 22,41. Joh 11,35), ja, blev sågar fristet (Hebr 4,15 jf. Matt 4,1-11), og i hans møde

Gud blev et spædbarn, som voksede op, og som menneske havde han menneskelige behov – blev træt, sulten, tørstig, angst og sågar fristet.

Inkarnationen bør blive ved med at kalde på vores undren!

med mennesker var han ikke kun interesseret i at afhjælpe åndelig nød, men ville hjælpe syge, fattige, ensomme og udstødte.

Han var helt menneske og mødte andre som hele mennesker.

Opstandelsesberetningerne og beretningerne fra de 40 dage mellem opstandelse og himmelfart, hvor Jesus viste sig for sine disciple, understreger, at Jesus fortsatte med at være kød efter sin opstandelse. Han havde en krop, der kunne røres, og han spiste mad (Matt 28,9. Luk 24,39-42. Joh 21). I Apostlenes Gerninger fortæller englenerne disciplene, at Jesus skal komme igen på samme måde, som de har set ham fare op til himlen (Apg 1,11), det vil sige kropsligt, med kød og knogler.

En befrielse af kroppen, ikke fra kroppen

Det, at Jesus ikke ophørte med at være fuldt menneske efter sin død, men både opstod og fór til himmels i kød og blod, viser, at Gud ikke blev menneske for at befri mennesker *fra kroppen*, sådan som gnostikerne troede. Han kom for at befri det hele menneske fra døden og syndens forbandelse.

I den forbindelse holder jeg utroligt meget af den måde, Brorson formulerer evangeliet på i vers 2 og 3 af *Den yndigste rose er funden*:

Alt siden vi tabte den ære
Guds billedes frugter at bære,
var verden forvildet og øde,
vi alle i synden bortdøde.

Da lod Gud en rose opskyde
og sæden omsider frembryde,
at rense og ganske forsøde
vor slægts den fordærvede grøde.

Brorson knytter nemlig til ved Første Mosebog 3 og beskriver konsekvensen af *faldet* som tabet af evnen til at leve det liv, vi var skabt til som mennesker skabt i Guds billede. *Frelsen* beskri-

ves modsvarende som renselse af mennesket, en genoprettelse af det tabte.

Der er altså ikke tale om en flugt fra det kropslige, fra menneskelivet. Gud skabte os mennesker, og han så, at det var godt. Det gælder fortsat, selvom synden påvirker hele vores eksistens i en sådan grad, så vi knapt kan forestille os et menneske uden synd.

Ikke desto mindre var Jesus netop et menneske uden synd, og i kraft af hans liv, død og opstandelse har vi et håb om at blive som ham, når "han skal forvandle vort fornedrede legeme og give det skikkelse som hans herliggjorte legeme med den kraft, hvormed han kan underlægge sig alt" (Fil 3,21).

Jesus levede det menneskeliv, Adam var skabt til at leve. Han blev virkeligt menneske og gør det muligt for os at blive virkelige mennesker.

Gud ønsker, at vi skal blive menneskelige

Julens under – at Gud blev menneske i Jesus af Nazareth – betyder, at vi også må have lov til at være mennesker. Vi må sige ja til hele vores menneskeliv og have Gud med i alle aspekter af det.

Synden har godt nok infiltreret alle dele af vores tilværelse, og mens vi venter på den endelige forløsning, står vi i en kamp imod det. Det må dog ikke komme til at betyde, at der er aspekter af vores menneskeliv, vi ekskluderer fra vores trosliv. For så kaster vi så at sige barnet ud med badevandet.

Vores trosliv og vores menneskeliv kan ikke adskilles. I stedet skal troen forme vores menneskeliv, og for at det kan ske, skal det kristne fællesskab på en eller anden måde favne hele menneskelivets hverdag på godt og ondt.

Vores krop, vilje, fornuft og følelser – såvel som vores fysiske, psykiske og relationelle behov – tilhører vores Guddannede, som Jesus kom for at forløse. Den adel må vi igen erkende, når vi fejrer jul. ■

1 Dietrich Bonhoeffer: *Ethik*, DBW 6, Gütersloher Verlagshaus, 1992, s. 70

TEMA

Anerkend det almenmenneskelige

AF SØREN SKOVGAARD SØRENSEN

Der kan blive så lidt jordforbindelse, at det er svært at være menneske i kristne miljøer. Jesu person og liv inspirerer til noget andet.

Som Jesu efterfølgere ønsker vi at skabe rum for sunde fællesskaber. Det vil sige fællesskaber, hvor vi tager både den åndelige og den menneskelige dimension alvorligt.

Hvis fællesskabet mister den åndelige dimension, er vi ikke længere kirke. Men der kan også blive så lidt jordforbindelse, at det bliver svært at være menneske i kristne miljøer.

For lidt menneskelighed

Det sidstnævnte problem kan man måske kalde *overåndelighed*. Men det skal ikke misforstås, for problemet er ikke *for meget Gud*, men derimod *for lidt menneske*. At man overser eller ser ned på de almenmenneskelige behov og begrænsninger.

Det kan fx handle om, hvordan vi taler med hinanden i det kristne fællesskab. Giver vi hinanden indtryk af, at alle problemer "bare" kan løses med bøn – på bekostning af jordnær hjælp? Og glemmer vi at tage hinandens smerter alvorligt, fordi "Gud har nok en mening med

det" osv.?

"Overåndeligheden" kan også vise sig dér, hvor man i det kristne fællesskab kun er optaget af, at forkyndelsen er rigtig, men ikke af, om fællesskabet er sundt.

Et ellers sundt fokus på den rette lære og etik kan blive usundt, hvis det håndteres på en ukærlig måde, eller hvis der ikke lyttes til menneskers følelser. Resultatet kan blive, at mennesker "fryser" i fællesskabet eller forlader det.

Det bliver også nemt usundt, hvis man ikke vil anerkende, at en del spørgsmål om menighedens ledelse, form og profil ikke alene handler om noget åndeligt eller teologisk, men også bærer præg af almindelige menneskelige mekanismer.

Vi skal ikke undlade at have stor opmærksomhed på forkyndelsens indhold, men det kristne fællesskab er mere end blot en "høreplads". Her er også en række menneskelige faktorer og behov i spil, og dem må vi tage alvorligt, ligesom Jesus jo gjorde det.

Søren Skovgaard Sørensen,
f. 1972

Generalsekretær i Luthersk Mission
sss@dml.dk

Vi har brug for kvinder og mænd, der tør sætte ord på deres liv – og vil være ærlige herom. Det er ikke sundt, hvis der er for stort et spænd mellem idealerne og realiteterne.

Når det handler om forkyndelsen, må spørgsmålet om evig frelse fortsat have højeste prioritet. Men det må ikke ske på bekostning af skabelsesperspektivet og den konkrete vejledning i livet som kristne mennesker her på jorden.

Både forkyndelse og praksis må bære præg af alle tre led i vores trosbekendelse. Herunder også at Gud er vores skaber og opretholder, og at vi tjener ham gennem det almenmenneskelige – familie, arbejde, kunst, diakoni, praktisk næstekærlighed, glæde over livet, samfundsen-gagement osv.

Jesus er Gud og menneske

For Jesus hang menneskelivet sammen med det åndelige. Ligesom der er en sammenhæng i hans egen person i form af hans menneskelighed og guddommelighed. Det er et paradoks, som vi skal fastholde.

Netop læren om Kristi person og gerning (kristologien) hænger i øvrigt nøje sammen med den bibelske lære om kirken (ekkesiologien), som jeg kommer ind på sidst i artiklen. Og begge dele er altså væsentlige begrundelser for, at

vi skal vægte det menneskelige aspekt i livet som kristen, også i det kristne fællesskab.

Jesus havde ikke travlt med at få budskabet afleveret for herefter at skynde sig videre til de næste og skabe en ny åndelig vækkelse der.

Han gav sig tid og rum til alle, han mødte – høj som lav, rig og fattig, rodet og struktureret, single og storfamilie. Han gik ind i forskellige folks liv og gav hver enkelt et personligt møde, sådan som de havde brug for.

Denne forskellighed mellem mennesker skal vi ikke blot rumme i den kristne menighed. Vi skal bevidst opsøge dem, som har brug for en støttende skulder eller hjælpende hånd. Vi har et kald til at deltage i andres liv og til at være oprigtige sammen både om det lette og svære.

Derfor er det også vigtigt, at vi ved vores samlinger i det kristne fællesskab giver mulighed for at komme med et ord fra hverdagen, om livet med Jesus og om det, vi bakser med. Vi har brug for kvinder og mænd, der tør sætte ord på deres liv – og vil være ærlige herom. Det er ikke sundt, hvis der er for stort et spænd mellem idealerne og realiteterne.

Problemet er ikke for meget Gud, men derimod for lidt menneske. At man overser eller ser ned på de almenmenneskelige behov og begrænsninger

Falsk ydmyghed

Jeg tænker også, at det menneskelige kan nedgøres, når nogle udtrykker et ønske om, at begravelsestalen ikke skal handle om dem selv, men om Jesus – og at der ikke ønskes et mindesamvær.

Jeg forstår godt anliggendet. Mange begravelsestaler nøjes med at omtale afdøde og har derfor alt for lidt fokus på evangeliet. Men vi skal ikke gå i den anden grøft, hvor det menneskelige er uden betydning.

Hvis dette almenmenneskelige aspekt mangler, tager vi ikke konsekvensen af, at ethvert menneske er skabt af Gud.

Vi skal ganske vist aldrig fokusere på selv at være interessante (hverken her og nu eller ved vores begravelse), men være interesserede i medmennesket. Samtidig skal vi heller ikke have en falsk ydmyghed.

Menneskeværd

Spørgsmålet om den almenmenneskelige dimension i det kristne fællesskab handler også om menneskeværd. Bibelen fortæller, at ethvert menneske har uendelig stor værdi, fordi det er skabt i Guds billede. Hvert eneste menneskeliv bærer både evigheden og endeligheden i sig.

Der har indsneget sig en holdning i samfundet om, at vores værdi som mennesker er bestemt af det, vi gør, eller det, vi har. Det fremgår, når vi fx omtales som resurser eller forbrugere frem for mennesker. De høje krav og den ringe accept af det

enkelte menneskes begrænsninger gør, at mange mennesker bukker under og går ned med stress eller depression.

Ikke så få af os har mærket følelsen af, at vores liv er mindre værd, fordi vi ikke kan holde til det hårde pres og den øgede hastighed i samfundet. Hvis vi er, hvad vi gør, bliver vi værdiløse i det øjeblik, vi ikke længere gør noget.

Plads til det sårbare

Det kan desværre også snige sig ind i den kristne menighed på en mere forfinet måde, hvor vi kommer til at ligge under for og måske endda også påfører hinanden et pres om det vellykkede discipelliv.

Men sandheden er jo, at netop i vores liv som efterfølgere af den korsfæstede, afsløres vores egen sårbarhed til fulde. Det er den følelse, vi oplever, når vi udsættes for modstand og usikkerhed. Og i det sunde fællesskab er der plads til sårbarhedens sprog. Det taler til alle, så vi tør vise, hvem vi virkelig er, og det derfor bliver klart, at vi ikke lever under et krav om at lykkes.

Det er i bønnen til Gud, at vi oplever, at vi kan være stærke i afmægtighed. Kristus er det bedste vidnesbyrd om, at netop der, hvor vi ser mest sårbare ud, er Guds kraft gennemgribende mægtig.

Under Guds nåde og velsignelse må vi få lov til at se på os selv som tilgivne syndere. Ja, og også se på os selv som nye mennesker, som er korsfæstet med Kristus og opstået med ham.

Sunde og kærlige fællesskaber

Det er i relationen til Gud, at vi bliver klar over, at det menneskelige og åndelige hænger sammen. At kroppen ikke er fornedret og sjælen ophøjet. Denne balance har vi til alle tider brug for at synliggøre.

Vi må arbejde for fællesskaber, som både åndeligt og menneskeligt er sunde. Fæl-

lesskaber, hvor vi ser hinanden og lytter til hinanden. Fællesskaber, der er kendetegnet af kærlighed – hvor der er menneskeligt højt til loftet og plads til det uperfekte liv.

Paulus taler om troen, der er "virkosom i kærlighed" (Gal 5,6). Det må også sætte sig spor i vores fællesskaber. For kærligheden er "lovens fylde" (Rom 13,10), og den er større end både troen og håbet (1 Kor 13,13).

Fællesskabet afspejler Gud

Fællesskabet og kærligheden i menigheden må afspejle treenigheden, der stærkere end noget viser Guds (indbyrdes) fællesskab.

Det er ikke ren matematik, og det er svært at sætte ord på treenigheden, men vi fornemmer alligevel, at der er harmoni og fred. Der er ikke kamp om pladserne. Faderen, Sønnen og Helligånden slås ikke indbyrdes om ret, vilje og status. De hviler i hinandens nærvær. Og dette herlige nærvær er faktisk kilden til kirkens enhed.

"Den herlighed, du har givet mig, har jeg givet dem, for at de skal være ét, ligesom vi er ét, jeg i dem og du i mig, for at de fuldt ud skal blive ét, for at verden skal forstå, at du har udsendt mig og har elsket dem, som du har elsket mig," siger Jesus til Faderen (Joh 17,22f).

Formålet med kirkens enhed er, at verden skal forstå Guds kærlighed, og at han på grund af kærlighed til mennesker sendte sin søn Jesus Kristus for at frelse os. Et formål, som i stærk grad knytter Kristus og kirken sammen i mission. En mission, som ikke så meget handler om, at vi skal samle mennesker med de samme lidenskaber og ideer, men samles om Jesus.

Det giver grobund for sunde kristne fællesskaber. ■

TEMA

Hvordan trives vi i det kristne fællesskab?

PERSONLIGE ERFARINGER

Seks personer kommer med et bud på:

Hvad får dig til at trives som menneske i det kristne fællesskab?

Hvad kan du selv bidrage med, så det bliver godt for andre?

Nathalie Kure

Hvad får dig til at trives?

At trives som menneske i det kristne fællesskab er for mig en cocktail af forskellige ting – nogle afhængige af fællesskabet og andre af mig selv som person.

Det kan være grænseoverskridende at begynde i et nyt kristent fællesskab, særligt hvis man ikke kender ret mange. For at komme til at trives kan det for mange være en lidt hård start, hvor man må være trofast, åben og måske overskride egne grænser ved at tale med nye mennesker.

Det betyder meget for mig, at jeg føler mig hjemme, både åndeligt og socialt. Jeg føler mig hjemme socialt, når jeg mærker, at jeg er omgivet af venner – eller som jeg nogle gange selv har sagt: LMU'en er en form for familie for mig.

Som i alle andre fællesskaber er det vigtigt at føle sig velkommen og blive set. Noget af det vigtigste for mig er, at der generelt er plads og frimodighed til at dele åndelige såvel som menneskelige opmuntringer og udfordringer, både i det store fællesskab og med enkeltpersoner. Det forudsætter en åbenhed og ærlighed, som bunder i tillid til hinanden.

Derudover får det mig til at trives, når jeg bliver inddraget i nogle opgaver i det kristne fællesskab og derved føler et medansvar og på den måde bliver værdsat.

Hvad kan du selv bidrage med?

Det er vigtigt, at man ser alle, der er til stede, så man også er åben for at invitere andre end folk i ens nærmeste cirkel ind i samtalen eller aktiviteten. Vi er alle sammen med til at forme det fællesskab, vi er en del af. Det kan man fx gøre ved at vise tillid, være frimodig og imødekomende.

Kjeld Roager

Hvad får dig til at trives?

Det er godt for mig at komme i et kristent fællesskab, når jeg mærker, at der er nogen, der ser mig og henvender sig til mig.

Det er også rigtig godt for mig, når vi får en snak om talen eller åndelige problemstillinger, hvor jeg mærker, at vi er på bølglængde. På samme måde giver fælles bøn også en samhørighed med mine medkristne.

For mig er det vigtigt at prioritere at være med så ofte som muligt, også for kunne følge med i, hvad der sker for de øvrige i menigheden.

At møde en oprigtighed og et sandt liv fra fx mødeleder og taler har også stor betydning for mig.

Hvad kan du selv bidrage med?

Jeg er ikke typen, der går lige til folk. Så jeg skal øve mig i at kontakte dem i menigheden, jeg ikke snakker så meget med – og prøve på at få ”den gode” samtale i gang.

Når jeg på forhånd får bedt konkret for mødet i menigheden, så er jeg i øvrigt mere klar til at modtage og give i fællesskabet.

Helene Schou Andersen

Hvad får dig til at trives?

Jeg trives i et fællesskab, hvor man mødes med nogenlunde regelmæssighed, sådan at man kender hinanden. Ikke at man skal være bedste venner – men på en måde, så man er vedkommende for hinanden. Et fællesskab, hvor man følger med i hinandens liv, og hvor det er naturligt at bringe bedeemner frem.

Det er dejligt at have nogle af sine nære venner i sin menighed, men det er ikke en nødvendighed. Det vigtige er, at man viser interesse i hinanden som mennesker, især dem, som man ikke mødes med i andre sammenhænge.

Hvad kan du selv bidrage med?

Som sagt er det vigtigt for mig, at vi ser hinanden. Det kræver noget af alle. For et fællesskab, hvor der tydeligvis er nogen, der ikke har en samtalepartner, er for mig at se et utrygt fællesskab at komme i.

Derfor skal man være opmærksom, løfte blikket i fællesskabet og se, om der er nogen, der står alene. Det kræver lidt overskud, men hvis alle byder ind med det, de har, så mener jeg, at det er muligt at skabe et inkluderende fællesskab, hvor man bliver inviteret med ind i samtalen, og nye bliver mødt med interesse for, hvem de er som mennesker.

Magnus Haahr Nielsen

Hvad får dig til at trives?

Man kan fornemme, om et fællesskab reelt er interesseret i, at der kommer nye, og om der er plads til mig. Her betyder det meget, at jeg helt fra begyndelsen føler mig set og velkommen.

For mig har det også stor værdi at få en opgave, så jeg ikke bare er deltager, men bliver betragtet som en del af fællesskabet.

Der skal også gerne være åbenhed og en vis sårbarhed og fortrolighed. Det har været godt for mig at kunne sige højt, hvad jeg selv kæmper med, og jeg blev kun mødt med varme og omsorg. Det er godt at erfare, at vi ikke bare har et interessefællesskab, men at vi er trofæller.

Hvad kan du selv bidrage med?

Jeg forsøger at engagere mig i de mennesker og de opgaver, der er – og vil gerne være med til at løfte opgaver i fællesskab.

Jeg forsøger at være imødekommende over for andre. Og fællesskab på tværs af generationer ligger mig på sinde. Derfor prioriterer jeg også at komme til at snakke lidt med de større børn, så de også føler sig som en del af fællesskabet.

Fællesskab på tværs af generationer ligger mig på sinde. Derfor prioriterer jeg også at komme til at snakke lidt med de større børn

Karen Sulkjær

Hvad får dig til at trives?

Når jeg tænker på det kristne fællesskab, holder jeg meget af billedet af en familie. For mig er en god velfungerende familie et sted, hvor man føler sig tryk, og hvor man bliver set og er værdsat som den, man er. Sådan er det også for mig i menigheden.

Helt konkret betyder det noget for mig at blive hilst på, og at der bliver vist interesse for mit liv og min hverdag, ved at der bliver spurgt ind til det. Det har også betydning, at der bliver lagt mærke til, hvis jeg ikke har mulighed for at komme, og at jeg mærker, at det er vigtigt, at jeg er der.

Jo mere tryk og velkommen jeg føler mig i fællesskabet, des større udbytte får jeg også af prædikenen og de øvrige ting, der foregår til mødet/gudstjenesten.

Hvad kan du selv bidrage med?

Når man skal gøre det godt for andre, tror jeg, det er godt at tage udgangspunkt i det, man selv værdsætter i fællesskabet. Så jeg øver mig i at hilse på folk og vise interesse for deres liv og hverdag.

Jeg tror også, det er vigtigt at have øje for dem, man ikke naturligt snakker med, og som måske er et andet sted i livet, end man selv er, eller har andre interesser. Det er godt at have en sund nysgerrighed for at lære andre at kende og måske få nye vinkler på livet.

Så tror jeg heller ikke, vi skal være så bange for at kontakte folk, vi ikke har set noget tid. Ikke for, at de skal stå til regnskab over for os, men fordi vi savner dem i fællesskabet.

Steffen Lund Birkmose

Hvad får dig til at trives?

Det har stor betydning for mig, at der er tid til det sociale, og at folk ikke har alt for travlt med at komme hjem.

Jeg kan mærke, at det også er blevet en udfordring for mig selv at prioritere at blive lidt længere, når jeg er til LM-møde eller tager i kirke om søndagen. Når først mødet er slut, er det meget fristende at tage hjem og smide sig på sofaen. "Jeg skal også tidligt op," siger jeg på vej ud ad døren.

Men når der ikke er tid til at snakke med folk, bliver fællesskabet meget upersonligt, og i stor fare for at blive ligegyldigt. Jeg kan jo sagtens høre en tale derhjemme på computeren; der ligger mange gode taler online. Men fællesspisningen, kaffen og menighedslejren er virkelige vigtige for, at jeg kan trives. Også selvom jeg kan opleve dem udfordrende, hvis jeg lige er en smule træt og mest tænker på at komme hjem.

Hvad kan du selv bidrage med?

Jeg kan bidrage med det, som jeg kan. Jeg kan spille på lidt forskellige instrumenter, og det kan være til stor glæde for fællesskabet, når jeg spiller med på lovsangene.

Det kan være slidsomt i et fællesskab, hvis folk altid sidder på hænderne, så de ikke melder sig, når der bliver spurgt til opgaver.

Jeg kan prøve at se de andre. Ofte har jeg meget en "mig"-indstilling: Hvad kan jeg få ud af det her fællesskab? Der er noget godt i at se hinanden i fællesskabet – og måske mere tænke "vi" i stedet for "mig".

TEMA

ELSK HINANDEN

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Der er nok at blive irriteret over. Men vi skal bære over med hinanden, lytte til de andre og se dem som dem, de virkelig er.

I sin afskedstale for disciplene understregede Jesus deres indbyrdes kærlighed som noget helt afgørende: "Et nyt bud giver jeg jer: Som jeg har elsket jer, skal I elske hinanden. Deraf kan alle vide, at I er mine disciple: hvis I har kærlighed til hinanden" (Joh 13,34f).

Tre ting springer i øjnene. For det første begynder den gode relation mellem kristne med, at Jesus elsker os. Hans kærlighed kommer først, og det er ud af den kærlighed, at alt godt i den kristne menighed vokser frem.

Dernæst gør Jesus det meget tydeligt, at han ønsker, at kulturen i de kristne fællesskaber skal kunne beskrives som "kærlighed til hinanden."

For det tredje forventer Jesus, at denne indbyrdes kærlighed er så tydelig, at folk både inden for og uden for menigheden tager det som en indikator på, at her møder vi nogle af Jesu disciple.

Men hvordan kommer kærligheden så konkret til udtryk? Det giver NT en række bud på i de såkaldte hinanden-ord. Vi vil se på et lille udvalg af dem.

Se hinanden!

Et af de grundlæggende udtryk for kærlighed er at lægge mærke til vores medkristne. Hebræer-

brevet siger det direkte: "Lad os give agt på hinanden" (Hebr 10,24).

En klog mand har engang sagt, at det største, du kan give et andet menneske, er din opmærksomhed. Vi viser hinanden kærlighed i menigheden ved gavmildt at dele ud af vores opmærksomhed og ikke bare vente på selv at få de andres opmærksomhed.

At give andre vores opmærksomhed er at lægge mærke til dem som dem, de virkelig er. Lytt til deres historie, leve os ind i deres oplevelse af livet. Vi ved fra os selv, hvilken stor værdi det har, når vi føler os set af en anden, sådan som vi rent faktisk er.

Kærligheden i den kristne menighed kommer bl.a. til udtryk, når vi ikke bare skøjter forbi de andre, men standser op for en, spørger ind til, hvordan det går, og lytter interesseret. Det handler om hele den andens liv, både det åndelige liv og det almindelige menneskeliv, livets solside og skyggeside. Kærligheden kommer til udtryk ved, at vi giver agt på hinanden.

Vær gæstfrie!

Et andet udtryk for at elske hinanden er at vise gæstfrihed: "Vær gæstfrie mod hinanden" (1 Pet 4,9). Gæstfrihed er at lukke nye ind i

Henrik Nymann Eriksen,
f. 1965

Forstander på Luthersk
Missions Højskole (LMH)
hne@lmh.dk

vores fællesskab. Det gælder i menighedens fællesskab som helhed, men også i vores mindre fællesskaber inden for menigheden og i vores familie. Vi kan have en tendens til kun at snakke med dem, vi kender, og kun at invitere dem, vi plejer, men kærligheden er gæstfri og lukker andre ind i vores eksisterende fællesskaber.

Fordi mange af os tenderer til at være os selv nok, knytter NT nogle supplerende formaninger til netop gæstfriheden. Det hedder således, at vi ikke skal glemme gæstfriheden – for det gør vi åbenbart let i vores travle hverdag (Hebr 13,2). Tværtimod får vi at vide, at vi skal lægge vægt på gæstfrihed (Rom 12,13), og at vi skal være gæstfrie ”uden tværhed” (1 Pet 4,9).

NT er altså opmærksom på, at der kan være benspænd for gæstfriheden, men det ændrer ikke ved, at kærligheden viser sig i vores menigheder som gæstfrihed.

Bær over!

Til konkretiseringen af den indbyrdes kærlighed hører også overbærenhed: ”Bær over med hinanden”(Kol 3,13).

En af udfordringerne ved at være med i det kristne fællesskab er de andres fejl og mangler. Jeg tænker ikke på deres forsyndelser, som kalder på vores tilgivelse. Jeg tænker på de personlighedstræk ved medkristne og nogle gange kulturelle træk ved hele menigheden, som vi kan blive irriterede over. Det kan handle om den dårlige musiksmag, at nogle tager ordet for meget eller for lidt, at nogle har en tendens til altid at brokke sig, at nogle altid kommer for sent osv. Der er nok at blive irriteret over.

Men vi skal elske hinanden ved at bære over med hinanden. Det betyder, at vi skal kunne sige ”pyt!” Vi har jo selv brug for, at de andre bærer over med vores egne svagheder og særheder, selvom vi ikke altid ser dem.

Kærligheden mellem kristne kommer bl.a. til udtryk ved, at vi ikke går i små sko, men bærer over med hinandens irriterende sider. Det betyder ikke, at der ikke kan være situationer, hvor vi bliver nødt til at påtale urimeligheder,

FOTO: AVE CALVAR MARTINEZ

fordi det skader fællesskabet. Det er der. Men det ændrer ikke ved det grundlæggende, at kærligheden bærer over.

Således bliver det tydeligt, at her er der nogle Jesus-disciple – for de viser kærlighed til hinanden på en mangfoldighed af måder. Og denne opdagelse kan i næste omgang føre til nysgerighed på ham, som det hele kommer fra. ■

At give andre vores opmærksomhed er at lægge mærke til dem som dem, de virkelig er. Lytte til deres historie, leve os ind i deres oplevelse af livet.

Sigende blikke

AF MALENE STUBKJÆR HANSEN

Du kom som andre
sad der til møderne
bøjede ikke hovedet
foldede ikke hænderne
du tegnede mens der blev talt
sang ikke med
du fortalte ikke dit vidnesbyrd
Du mærkede sigende blikke
gik før kaffen blev serveret
fornemmede snakken
du blev ved med at komme – næsten trofast
sagde nej tak til opgaver.
Fornemmede en køligere stemning

Der blev snakket
er hun mon troende
betyder det nok for hende?
Har I set hvordan hun sidder?
Hvor er frugten af hendes tro?

Du var den der hjalp i varmestuen
den der trøstede en ensom
du var den der så et menneske i nød
brugte tid og kræfter på en flygtning

Men hvem så dig?
Hvem så det du gjorde
hvem gav dig hjertevarme og omsorg
hvem så de smil du sendte til den triste
hvem vidste om alle de bønner du bad
hvem kendte til din daglige bibellæsning
og alle de gaver du gav til en vigtig sag
hvem så dit bedrøvede ansigt
ved følelsen af at være dømt dårlig kristen

Du rullede dig sammen
føjte sorgen og fortvivlelsen
føjte dig ikke som dem – ikke helt god nok
”Er jeg ikke en kristen”?
”Hvad skal jeg gøre bedre”?
Du mærkede et stille strejf på kinden
en hvisken – et pust
du hørte den blideste stemme hviske:
Jeg elsker dig med evig kærlighed – du er min
du er en næste – et medmenneske
Jeg har brug for dig – og for dem
fortsat dit vidnesbyrd – også uden ord.

Malene Stubkjær Hansen,
f. 1977
Pædagog
malenestubkjaer@hotmail.com

GODT SAGT

*Gud og evangeliet bliver marginaliseret til et lille område af ”åndelighed”,
hvilket i praksis indebærer, at alle andre områder af livet sekulariseres*

MAGNUS MALM

TEMA

Når virkeligheden ikke lever op til idealet

AF LOUISE SØLVSTEN NISSEN

Vi kan med rette forvente, at menigheden både er noget helt særligt og noget utrolig skrøbeligt.

Min menighed holder til i et missionshus. Lokalet minder lidt om en tidslomme fra 70'erne. Men kun få i menigheden levede i 70'erne, for menigheden er ny og består primært af småbørnsfamilier.

I en årrække kom jeg i en menighed, der hørte til i en bar ved stranden ud mod Det Indiske Ocean. Det var der, den internationale kirke i Dar es Salaam kunne få lokaler.

Jeg har også kommet i mere veletablerede menigheder, hvor kristne løbende havde formet rammerne for menigheden i årtier, før jeg blev en del af den.

De ovennævnte menigheder har været og er fortsat meget forskellige. Alligevel har de mindst to ting til fælles: 1) De har alle fokus på, at vi er samlet om Jesus, og at det er Bibelens ord, vi tror på. 2) Ingen af menighederne har været eller er perfekte.

Hvad kan vi forvente?

"Guds menighed er jordens største under," syn-

ger vi i en sang (SOS nr. 268). Det er på mange planer sandt! For det første er det et uendeligt stort under, hver gang et menneske kommer til tro på Jesus. En menighed består derfor af en samling af uendelige, store mirakler.

Dernæst bliver Guds menighed bekræftet som en helhed, der tilsammen er noget langt større end det, de enkelte kristne ville være i sig selv. Vi bliver beskrevet som en krop, hvor ben og arme og alt det andet skal fungere i en gensidig afhængighed af og respekt for hinanden (1 Kor 12). Det er et under, når det sker, for Guds menighed består af meget forskellige individer, som kan have præferencer, som peger i hver sin retning.

Derfor tror jeg, at man med rette kan forvente, at menigheden både er noget helt særligt og i sig selv noget utrolig skrøbeligt.

Det særlige ved menigheden er, at her møder du mennesker, som også har Jesus som frelser og Herre i deres liv. Her møder du dem, hvis navne også står i Livets bog. Det er helt fanta-

Louise Sølvsten Nissen,
f. 1977

Lærer på LMH og psykolog
lsn@lmh.dk

*Hvis et kristent
fællesskab skal
fungere, er vi nødt
til at have nåden
som fortegn*

stisk – men nogle gange også ret usynligt.

Det skrøbelige ved menigheden er dels, at forventningerne til dette særlige fællesskab kan blive meget høje; og dels at menigheden består af meget jordnære, syndige mennesker.

Indbyrdes kærlighed

Oprindeligt (før syndefaldet) var det sådan, at det største bud faldt os fuldstændig naturligt. Det lyder: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind og af hele din styrke. Dernæst kommer: Du skal elske din næste som dig selv. Intet andet bud er større end disse" (Mark 12,29-31).

Desværre falder buddet os ikke naturligt længere. Alligevel giver Jesus menigheden et bud, som ligger helt i forlængelse af buddet, når han siger: "Et nyt bud giver jeg jer: I skal elske hinanden. Som jeg har elsket jer, skal også I elske hinanden. Deraf kan alle vide, at I er mine disciple: Hvis I har kærlighed til hinanden" (Joh 13,34f).

Det er meningen, at vi i menigheden skal elske hinanden – ikke bare i teorien, men i praksis. Der er ovenikøbet mission i, at vi som kristne elsker hinanden. For når det sker, kan andre se, at vi tilhører Jesus.

"Vær ordets gørere, og ikke blots dets hørere, ellers bedrager i jer selv," siger Jakob (Jak 1,22), og Jesus taler selv om det samme i lignelsen om huset på klippen (Matt 7,24-27). Jesus er meget konkret, når det handler om at vise omsorg og kærlighed. Fx siger han, at tager vi imod et barn i hans navn, tager vi imod ham (Luk 9,48), og giver vi én et glas vand, fordi denne person er Jesu discipel, vil vi få løn af Jesus selv (Matt 10,42. Mark 9, 41).

Der er ingen tvivl om, at Jesus ønsker, at vi viser konkret kærlighed og omsorg for hinanden i vores kristne fællesskaber. Ofte får vi lov at se spor af, at Jesu kærlighed vokser frem mellem kristne brødre og søstre. Men andre gange ople-

ver vi desværre også, at der kan være ligegyldighed og manglende omsorg.

Skuffet over menigheden?

Oplever du, at kærligheden og omsorgen mangler i din menighed, vil jeg først minde dig om et vers, som egentlig er talt ind i den virkelighed, at Gud opdrager sine børn. Men jeg tror også, det har meget at sige her. Der står: "Se til, ... at ingen bitter skadelig rod får lov at sætte skud, så mange forgiftes af den" (Hebr 12,15b).

Pas på, at du ikke bliver bitter, for det skader langt mere, end man umiddelbart tror. Verset begynder i øvrigt med: "Se til, at ingen går glip af Guds nåde ..." Hvis et kristent fællesskab skal fungere, er vi nødt til at have nåden som fortegn. Vi lever ikke selv op til idealet om at elske vores næste som os selv. Vi har brug for nåde. Det har de andre også!

Hvad kan vi gøre?

Begynd i stedet at bede for din menighed. Du kan fx bruge Paulus' ord, når han beder for menigheden i Filippi: "Jeg beder om, at [min menigheds] kærlighed stadig må vokse og blive rig på indsigt og dømmekraft, så [min menighed] kan skønne, hvad der er væsentligt, og være renfærdige og uden anstød på Kristi dag, fyldt af retfærdigheds frugt, som skyldes Jesus Kristus, dig Gud til ære og pris" (Fil 1, 9-11).

Dernæst er der et godt princip i Bibelen om at gå til den person, problemet drejer sig om, i stedet for at sprede rygter til alle mulige andre (Matt 18,15. Ordsp 10,18b). Hvis der er noget i din menighed, du synes er svært, så gå til en af dem, der har ansvar i menigheden, og nævn det for vedkommende. Du kan evt. gøre det sammen med en anden, hvis du synes, det er lettere.

Endelig kan man som bekendt ikke uden videre ændre på andre. Men ved at gøre noget andet

FOTO: PEXELS

selv kan man positivt "forstyrre" systemet, så noget nyt kan komme til at ske. Her er det kun fantasien, der sætter grænser. Det kan være, du kan tage initiativ til at lave mad efter kirke, invitere nogen hjem eller begynde med at komme med venlige ord og komplimenter til andre.

Men gode tiltag i forhold til menighedens trivsel er ikke kun en sag for dem, der finder det vanskeligt at falde til. Det gælder os alle. Der er brug for, at vi beder for vores menighed. Der er brug for, at vi lægger mærke til hinanden. Der er brug for, at indbyrdes kærlighed kommer til udtryk i handling, attitude og ord. Måske er det os, der skal spørge nogen, vi ikke plejer at snakke med, om de vil med på café efter kirke? Måske vi skal spørge nogen, om de vil bede for os? Måske vi skal lave aftensmad til den, der står i flytterod eller komme med kaffe og en avis til ham, der har fået opereret sit ben?

Alle har en vigtig plads

Som menighed bliver vi som nævnt sammenlignet med en krop, der består af mange dele (1 Kor 12). Der er ikke en del i vores krop, som

er skabt til ingen nytte. Ligesådan er der heller intet menneske i menigheden, der ikke har en vigtig plads. Det er vigtigt, at alle er med. Vi skal noget forskelligt, og ikke alle kan det samme. Men i Guds menighed er alle med. Ingen er bare tilskuere. Nogle har mere fremtrædende opgaver end andre, men alle skulle gerne høre til og være en del af menigheden.

Selvom vores menigheder aldrig bliver perfekte, må vi stræbe efter, at Guds tanke med menigheden får plads. Vi må se hinanden i lyset af nåden, vi må bede for hinanden og for vores menighed. Vi må kappes om at vise hinanden agtelse (Rom 12,10) og i opfindsomhed lade den indbyrdes kærlighed få god plads imellem os – både i ord og handling.

Det er muligt, din menighed er ung. Det er muligt, den har eksisteret i mange år. Måske er du landet i en tidslomme. Måske er intet som i den menighed, du kom i før. Men i menigheden møder du dem, som også er på vej mod den nye jord. Lad os hjælpe hinanden på vejen ved at elske hinanden, som Jesus påbød os. "For kærlighed skjuler mange synder" (1 Pet 4,8). ■

Oplever du, at kærligheden og omsorgen mangler i din menighed, så må du begynde at bede. Husk også på, at det er svært at ændre på de andre, men ved selv at gøre noget anderledes kan man positivt "forstyrre" systemet, så noget nyt kan komme til at ske.

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Fællessang – hver for sig

Jeg var en af dem, der skrælede med til Fællessang på DR1 næsten hver eneste morgen i hele perioden, da Danmark var lukket ned i foråret. Fællessang gjorde godt, både som fysisk udfoldelse og som sjæleligt input, næsten uanset hvad indholdet i sangene var.

I de kristne forsamlinger er fællessang en måde at formidle indhold på, men at synge evangeliet sammen er også en fællesskabs-fremkaldende øvelse. Vi trækker vejret samtidigt, synger om det samme og blotlægger os som de forskellige sangere, vi er. I tillid til hinanden synger vi sammen, til opmuntring og opbyggelse, til lov og pris til vores Gud.

I Kolossenserbrevet 3,16 står der: "Lad Kristi ord bo i rigt mål hos jer. Undervis og forman med al visdom hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, syng med tak i jeres hjerte til Gud."

At synge sammen er en vigtig del af det kristne fællesskab og af vores tro. Men spørgsmålet er, om fællessangen i LM og

lignende forsamlinger er blevet "fællessang – hver for sig"? Altså hver menighed og forsamling for sig?

Jeg har selv oplevet og har også hørt andres erfaringer af, at der en gang imellem ved en gudstjeneste ikke er en eneste sang, der er kendt. Både i egen menighed og på besøg andre steder.

Det er, som om hver menighed har deres helt eget repertoire af sange. Et repertoire, hvor nyere sange ofte har hovedvægten. Samtidigt skiftes repertoire hurtig ud. Det kan selvfølgelig være min overdrivelse, og nogen decideret undersøgelse har jeg heller ikke lavet. Forhåbentligt fornemmer jeg forkert.

Jeg mener, det vil være et stort tab, hvis fællessang ikke længere er udtryk for fællesskab mellem de forskellige forsamlinger, mellem generationer og kristne med forskellig baggrund og også mellem nutid og tidligere tider.

Det var bl.a. kristne fællessange, der for ca. 20 år siden gjorde min overgang fra Nor-

ge til Danmark noget nemmere; jeg kunne synge med på en hel del sange med det samme – det føltes genkendeligt og hjemligt. Jeg oplevede fællesskab med dem, jeg sang med, med det samme, selvom jeg ikke kendte folk så godt.

Sådan var det også, da vi en håndfuld år senere forlod hovedstaden og slog os ned i Jylland. Der var nye mennesker, nye rammer, men vi kunne synge sammen.

Fællesskabsfølelsen er vigtig; kan man ikke synge med, kan man føle sig udenfor. Det, der synges om, er endnu vigtigere, for det er en måde at lade Kristi ord bo i rigt mål blandt os på. Her skulle vi gerne kunne synge sammen, også på tværs af lokale menigheder, på tværs af alder og, ja, også på tværs af tider.

For at synge sammen skal der være en fælles playliste, eller en fælles sangskat. Der vil hele tiden blive tilføjet nye sange til listen; det er naturligt nok, og godt. Men et fælles udgangspunkt er nødvendigt. Hvis fællessangen er i proble-

mer, skal der gøres noget ved det.

Her mener jeg, vi kan inspireres af Fællessang på DR1. Her var der sange fra gamle dage og nyere tider, og der var sange i mange forskellige genrer. Variation med andre ord. Men variation med grænser. Fælles for rigtig mange af de sange, der blev sunget, var nemlig, at de kunne findes i en bog.

Så til eftertanke: Bøgerne begrænser udvalget, men de beriger ved at give mulighed for fordybelse og kendskab til sange, som er nøje udvalgt. Det skal i hvert fald gerne være sådan, at vi synger *fællessang – sammen!*

Ruth Vatne Rasmussen

FOR TROEN

Når vreden koger over

OM SELVHÆVDELSE OG VREDE I SALMERNES BOG

AF CARSTEN VANG

Hvad stiller vi op med de salmer, der udfordrer vores tro, og som vi har svært ved at tage i vores mund?

Mange har i tidens løb haft stor glæde af Salmernes Bog og oplevet, at den taler ind i deres livssituation. ”Gennem Salmernes Bog giver Gud os en enestående hjælp til vores vandring med Gud, i sorg og i glæde, i kriser og i erfaringen af Guds overvældende godhed,” skrev jeg selv i en temaartikel i *Budskabet* nr. 3 2019.

Samtidig må vi sige, at der også er salmer, som udfordrer vores tro, og som vi har svært ved at tage i vores mund. I nogle salmer er David ikke bange for at sige lige op i Guds åbne ansigt, at han selv er helt igennem ren og uskyldig, og at Gud ikke vil finde noget at klandre hos ham. Det oplever vi meget svært at bede med på, fordi vi ved dybt i os selv, at vi er skyldige for Gud.

Eller det kan være andre salmer, hvor salmisten beder Gud om, at Gud vil lade al sin gengæld og vrede ramme de fjender, som krænker ham, og som stræber ham efter livet. Hvordan kan en kristen overhovedet bede med på salmer, som råber på hævn? Det strider fuldstændig mod Jesu befaling og mod Jesu eget eksempel at bede om Guds hævn over sine modstandere.

Hvad stiller vi op med den slags salmer, hvor vreden koger over?

Jeg er uskyldig!

Mange gange råber David til Gud om hjælp imod modstandere, som angriber ham og kommer med urigtige beskyldninger mod ham. Undertiden lægger de planer om at dræbe ham (Sl 35,4; 40,15). David er truet på livet, og der er ingen, som vil forsvare ham. Ofte er truslerne af psykisk art. Modstanderne bagtaler ham og sviner ham til. Han oplever sig stærkt udsat, som var han omringet af brølende løver, der står på spring.

Her er det, at David erklærer sin uskyld, fx i Salme 7,9f: ”Herren holder dom over folkene. Skaf mig ret, Herre, for jeg er retfærdig og skyldfri. Stands uretfærdiges ondskab, støt den retfærdige, du som ransager hjerter og nyrer, retfærdige Gud.”

”Jeg er retfærdig og skyldfri,” siger han frimodigt til Gud. Gud, som dømmer retfærdigt, og som tager de uskyldiges sag op, må komme ham til undsætning.

Carsten Vang, f. 1953

Lektor i GT ved Menighedsfakultetet
cv@teologi.dk

Davids stærke hævde af, at han er uskyldig, kan hjælpe os til at holde fast ved, at andres negative ord om os ikke er sande

Et andet eksempel er Salme 17,2-4: "Fra dig skal min ret komme, dine øjne iagttager retskaffenhed. Prøv mit hjerte, se nøje efter om natten, ransag mig, du finder intet skændigt hos mig! Min mund forløber sig ikke. Hvad end mennesker gjorde, vogtede jeg mig for voldsmandens veje ved dit ord." Hvis Gud, som går efter retfærdighed, ser nøje efter, vil han ikke finde noget syndigt hos ham.

Hvordan kan David sige noget sådant? Hvordan kan han se Gud i øjnene og erklære, at han er uskyldig? Det modsiger jo fuldstændig Salme 51, hvor han bekender, at han er gennemskyldig (v.6f), eller Salme 143,2. Sådanne bønner af David kan vi langt bedre kende os selv i.

Her er det vigtigt at skelne mellem at være retfærdig på det *mellemmenneskelige plan* og at være skyldfri *over for Gud*.

I Salme 51 ser David sig selv og sine overgreb i Guds lys, og han må bekende sin dybe skyld. Men i Salme 7 og 17 er der noget andet på spil: Han bliver angrebet med urette. Hans modstandere kommer med forkerte beskyldninger mod ham. De bagtaler ham og beskylder ham for noget, han ikke har gjort.

David siger her til Gud, at han ikke er skyldig i det, som de andre anklager ham for. Han nægter at være det onde menneske, som andre gør ham til. Derfor beder han til Gud om at skaffe ham ret over for modstanderne. David hævder sin uskyld, fordi der er stærke fjender, som fremstiller ham som skyldig og forkert. Han taler ikke om, at han er retfærdig og ren over for Gud. Men andre menneskers beskyldninger mod ham er ikke rigtige.

I Salme 41 kan han på en og samme tid bede Gud om nåde, fordi han har syndet mod Gud (v.5), og samtidig bekende, at Gud støtter ham, fordi han er uskyldig (v.13). Over for Gud ved han, at han er en synder. Men i forholdet til sine fjender bekender han, at de ikke har ret i deres beskyldninger mod ham.

I en parentes bemærket er der også salmer, hvor David ikke omtaler den relative retfærdighed, som han besidder sammenlignet med onde mennesker, men beskriver en anden form for retfærdighed, nemlig den retfærdighed fra Gud, som han har fået givet af Guds nåde. David taler her om den tilregnede retfærdighed. Det ser vi fx i Salme 17,12-13 og 32,1-2. Det er den retfærdighed, som Gud skænker dem, der søger ly hos ham.

Mellemmenneskelig retfærdighed

Hvad kan vi så lære af de salmer, hvor David pukker på sin uskyld?

Hvis vi bliver udsat for uretfærdige beskyldninger, hvis vi fx møder uretfærdige anklager fra kolleger, skal vi ikke bare give modparten ret.

Har vi forset os, er det en anden sag. Da bør vi uden forbehold give en undskyldning og få ryddet op i det bras, vi har lavet.

Men fx ved mobning på arbejdspladsen, hvor andre taler ondt om os, bagtaler os og måske beskylder os for noget, vi ikke har gjort, kan vi lære af Davids uskyldserklæringer, at vi ikke bare skal bøje nakken og sige, at de andre har nok ret. Da kan det være ret at fastholde, at det er ikke rigtigt, hvad andre siger om os. Davids stærke hævde af, at han er uskyldig, kan hjælpe os til at holde fast ved, at andres negative ord om os ikke er sande.

Selvom intet menneske er rent i Guds øjne, så er det menneske, som lever efter Guds ordninger og bud, mere retfærdigt på det mellemmenneskelige plan end voldsmanden, den person, der skaber intriger og sladder, og den, som øver seksuel chikane mod andre (jf. Sl 15).

Salmer, der emmer af hævn

Så har vi også andre, meget udfordrende salmer i GT: de såkaldte hævnssalmer. Det drejer sig om afsnit i Salmernes Bog, hvor salmisten giver udtryk for vrede over sine fjender og beder Gud om at straffe dem.

Dette had mod fjender dukker op mange steder, selv i de mest opbyggelige salmer, som vi ellers beder med glæde, fx Salme 139,19-22: "Gid du ville dræbe forbryderne, Gud! Vig fra mig, I mordere! De spinde rænker mod dig, de farer med løgn mod dig. Hader jeg ikke dem, der hader dig, Herre? Væmmes jeg ikke ved dem, der rejser sig mod dig? Grænseløst er mit had til dem, de er blevet mine fjender."

Her kunne man sige, at Davids voldsomme had ikke er rettet mod dem, der forulemper ham personligt, men mod nogle, som fordrejer Guds ord, og som selvsikkert gør oprør imod Gud.

Men salmisten klager ikke bare over, at den kristne tros fjender er en plage. David beder direkte om, at Gud må anvende vold mod fjenderne, fx Salme 58,7-11. Det er de uretfærdige og hensynsløse ledere i samfundet, der aktivt bruger volden som styringsredskab, Gud skal ramme.

Sådanne voldsomme bønner om hævn dukker ikke bare op i enkelte passager. Vi har hele salmer, som trygler Gud om hævn over fjenderne: Salme 58; 79; 83; 94 og 109.

Salme 109 er den længste hævnssalme af dem alle. Her beder David tilsyneladende om, at Gud må gengælde fjenden alt det onde, som denne har gjort, ikke bare mod de svage og udsatte, men det, som fjenden har gjort mod David personligt ved at anklage ham og lyve ham alt ondt på.

Det er en tung salme at læse i den autoriserede oversættelse. Men det hjælper, når vi forstår, at v.6-19 ikke udtrykker Davids eder og forbandelser mod sin modpart,

men er hans *gengivelse* af de forbandelser, som modparten slynger mod ham. Det fremgår tydeligt og med rette af *Bibelen 2020*. Selv beder David bare om Guds hjælp mod sine fjender (v.21-29).

Hvordan forholde sig til hævnssalmer?

Sådanne passager i Salmernes Bog vækker instinktivt vores afstandtagen: Kan et kristent menneske overhovedet tage sådanne bønner i sin mund? Er de ikke af samme art som de muslimske ekstremister, som for nogle år siden gik på gaden i Islamabad og råbte hævn over den kristne kvinde Asia Bibi, fordi Pakistans Højesteret frikendte hende for alle blasfemianklager?

Her er flere ting at sige:

1. Så længe vi aldrig selv har været udsat for vold, så længe vi aldrig selv har lidt under lang tids overgreb fra andre, så længe vi ikke har oplevet, hvad langvarig bagtalelse kan gøre ved os, forstår vi heller ikke ønsket om hævn i Salmernes.
- På den anden side: Har vi oplevet noget i retning af Holocaust, har vi mistet vores nærmeste pga. mord, eller har vi som børn selv været udsat for krænken- de overgreb, og den skyldige bare gik fri, forstår vi bønner om, at Gud må straffe dem, som forvoldte alt det onde. Da kan det være en dyb befrielse, at der er nogen i Bibelen, som forstår min smerte, og som tør sige det til Gud ...
2. Sådanne salmer kan ikke bortforklares med, at de hører hjemme i den gamle pagts tid og er udtryk for en forældet forståelse. NT har også sine steder en tilsvarende bøn, fx i Johannes' Åbenbaring 6,10: "Og de råbte med høj røst: 'Hvor længe, hellige og sanddru hersker, skal det vare, før du dømmer og hævner vort blod

på dem, der bor på jorden?'"

Bønner om hævn kan være en længsel efter, at Guds retfærdighed må gøre sig gældende.

3. Derfor er det, at David beder om hævn over de ugudelige og onde, fordi uret er uret. Det er forkert at bruge vold mod et andet menneske, at bedrage ham, krænke ham, bagtale ham og svine ham til. Det er forkert at misbruge sin magt. Det er oprør mod Gud at øve vold mod et andet menneske, som er skabt i Guds billede. Det er at krænke skaberen at trampe på den svage. Derfor beder David om Guds retfærdighed i Salme 58. Vold, uret, bedrageri og mobning er ikke noget, man bare kan undskylde eller lukke øjnene for. Salmisten ønsker brændende, at Guds retfærdige ordning må sætte sig igennem, og de onde blive straffet. Mange af hævnssalmerne er et udtryk for ønsket om Guds retfærdighed.
4. Det er et gennemgående træk ved disse salmer, at salmisten *overlader al hævn til Gud*. Han tager ikke retten i egen hånd. Han taler aldrig om, hvad han selv vil gøre for at ramme dem, som har gjort ham uret. Bønner om Guds gengæld bliver aldrig et alibi for, hvad han selv vil gøre. Bønner er den *magtesløses* råb til Gud, fordi han selv intet kan gøre, og selv vil han ikke gengælde.

Bønner om hævn kan være en længsel efter, at Guds retfærdighed må gøre sig gældende

*Salmernes Bog tillader os at
lade alle vores tanker komme
frem for Gud, også vredens
og hævnens tanker, også det
urene og forkerte*

Salmerne virkeliggør den bibelske tanke om, at al hævn tilhører Gud, ikke os (sml. Rom 12,19). I en salme kan Asaf tilmed sige, at bønner om Guds tugtelse af fjenderne har til formål at lede modparten til at bøje sig for Gud og søge ham: "Dæk deres ansigt med skam, til de søger dit navn, Herre" (Sl 83,17).

5. Klagesalmen er *menneskers* råb til Gud. Det er ikke alt, hvad der bedes om i disse salmer, som nødvendigvis udtrykker Guds vilje. Ikke alt, hvad der siges i dem, spejler Jesu sindelag. Der er salmer, hvor ønsket om hævn skyldes personlig forurettelse over modstandere, som har krænket ham.

I Salme 109 siger David, at det "skal Herren gøre mod mine anklagere, mod dem, der taler ondt imod mig" (v.20). Salmerne lader også de sårede følelser komme frem for Gud, også bønner om, at Gud vil gengælde dem, som tramper mig ned i sølet.

Velsign dem, der forbander jer

Jesus byder os at elske vores fjender og at gøre godt mod dem, der gør os uret og forulemper os. Det ser vi fx i Lukasevangeliet 6,27-29: "Men til jer, som hører mig, siger jeg: Elsk jeres fjender, gør godt mod dem, der hader jer. Velsign dem, der forbander jer, bed for dem, der mishandler jer. Slår nogen dig på den ene kind, så vend også den anden til. Tager nogen din kappe, så lad ham tage kjortlen med."

Her kommer Jesus ikke med nogen ny lære i forhold til GT; men han følger den røde tråd i GT, som siger, at vi skal gøre godt mod vores fjende. I Anden Mosebog 23,4f påbyder Moses, at vi skal gøre godt

imod vores uven og hjælpe ham, når han er i klemme. Og Ordsprogenes Bog formaner os til ikke at juble eller hovre, når det går vores fjende dårligt (Ordsp 24,17).

Ordsprogenes Bog 25,21f taler om aktivt at gøre godt mod fjenden, når denne i er nød: "Hvis din fjende er sulten, så giv ham noget at spise, hvis han er tørstig, så giv ham noget at drikke; for da samler du glødende kul på hans hoved, og Herren vil gengælde dig." Dette ord citerer Paulus i Romerbrevet 12,20.

Det er netop den vej, Jesus også peger på i forholdet til vores fjender, nemlig at elske dem og bede aktivt om Guds velsignelse over dem, der forfølger os og vil os det ondt (Matt 5,44). Det skal vi gøre, fordi Gud selv er god mod onde og uretfærdige. Over for vores fjender skal vi altså spejle Guds godhed, som vi selv har mødt.

Men hvad kan vi da bruge de mange salmer til, hvor vreden fylder alt?

Jeg tror, at GT vil hjælpe os til at lade alle ting komme frem for Gud, også vores negative følelser, også vores dybt sårede hjerte. De hjælper os til at gennemskue og genkende hævnfølelsen i os selv. Alle ting må komme frem i bøn, også det urene, det stærkt følelsesbetonede. Klagesalmen gør alvor af den bibelske tanke om at overlade al dom til Gud. Salmerne vil også fastholde længslen efter Guds retfærdige orden.

Der er forskel på retfærdighed og uretfærdighed

Lad os samle det hele.

Uskyldssalmerne lærer os at skelne mellem vores retfærdighed over for Gud og vores retfærdighed i forhold til andre mennesker. David erklærer, at han ikke er

skyldig i det, som de andre anklager ham for. På det mellem menneskelige plan kan vi være uskyldige samtidig med, at vi over for Gud må bekende synd og uret.

De salmer, hvor vreden koger over, kan lære os, at uret er uret, at ondskab er ondskab, at overgreb mod et andet værgeløst menneske er ondt, og at bagtalelse og tilsvininger på de sociale medier ikke skal bagatelliseres.

Både GT, Jesus og resten af NT lærer os at elske vores fjende og modstander og at velsigne dem, der forbander os og sviner os til.

Salmerne tillader os at lade alle vores tanker komme frem for Gud, også vredens og hævnens tanker, også det urene og forkerte. Er jeg ved at knække under menneskers bagtalelse og onde ord om mig, da kan det være en befrielse at læse en salme, der beder om Guds gengæld over dem, der ødelægger mig og min familie.

Gud har én gang i historien udøst al sin vrede og gengæld over den uret, undertrykkelse og nederdrægtighed, som andre gør mod os. Han lod sin retfærdige dom og gengæld ramme sin egen elskede søn på korset.

På korset opfyldte Gud alle hævnssalmerne bønner om Guds retfærdighed og dom. Dommen ramte den ene, helt igennem uskyldige. På Golgata mødte hævnens Gud den uskyldige og rene.

Jesus svarede ikke igen, da han blev udsat for menneskers hån og mishandling, og han bad ikke om Guds hævn, da de pinde ham og gennemnaglede ham, men bad: "Far, tilgiv dem." I Jesus kan vi da bede den samme bøn for vores fjender, når de mishandler os eller bagtaler os. ■

Lad os nu være ærlige

FOR TROEN

AF KATRINE DAHL

*Er du kommet til at lyve for andre? Eller over for dig selv?
Der er mange måder, vi kan bedrage os selv på, som har
betydning for vores relationer til mennesker og Gud.*

Kvinder er dårligere stillet økonomisk i Danmark end mænd. Vi tager typisk barslen og mister herved pension, og 'kvindefag' er lønmæssigt lavt værdisat. Det synes jeg, er et problem".

Kim sidder over for mig noget overrasket over mit feministiske udbrud. Jeg plejer at holde det i mig, men den nuværende sexistiske debat, skabt af tv-vært Sofie Linde, har fået min indre feminist til at titte frem – mere end sædvanligt.

Kim sukker. "Det kan jeg godt se, er problematisk, men som mand tør jeg ikke sige noget. Jeg synes, vi glemmer mændene i den her snak. Det er ærligt talt ikke mig, der har et problem. Jeg er jo en mand".

Ja, du havde nok ikke forventet at skulle læse om ligeløn i disse spalter, og selvom jeg finder det vigtigt, er det heller ikke den primære pointe med denne artikel. Ovenstående er

et eksempel, som jeg vil uddybe om lidt. Først noget andet:

Frygten for at blive afsløret

Luften er tæt i rundkredsen. Alle sidder og nævner, hvordan de føler Gud, oplever Gud, hører Gud, forstår Gud. Jeg selv ...? Knap så meget. Jeg har ikke fået læst i Bibelen i lang tid, og jeg henvender mig kun til Gud i bøn, hvis jeg er bange. Jeg tror ... for det meste, men tvivlen har bidt sig fast.

Hov, der er blevet stille i rundkredsen. Det er blevet min tur til at dele bedemner. "I må gerne bede for, at mine venner må møde Gud." De andre nikker indforstået. Pyha, den gik. De opdagede ikke, hvordan mit forhold til Gud skranter.

Kender du det? Frygten for at blive afsløret i ikke at være så god en kristen, som folk tror? At slynge bibelvers ud, men havde faktisk ikke

Bedrager du andre, så de ikke skal se, hvor skidt det står til? Eller bedrager du dig selv, så du ikke ser, hvor skidt det står til?

læst i din bibel i flere uger. Hvis du kender den følelse, er du ikke alene. Hvis du ikke kender den, fair nok, så er du måske mere interesseret i, hvad pointen er med mit feministiske pjank? Det kommer om lidt.

Når du fx sidder i en bibelkreds og oplever høje forventninger til dit kristne liv, bedrager du dig selv og andre, hvis du ikke er ærlig. Du føler skam, fordi dit liv som kristen er uholdbart, urealistisk og ikke kan leve op til omgivelsernes og dine egne forventninger. Derfor bliver facaden aktiveret, men det medfører, at du bedrager andre, så de ikke finder ud af, at du faktisk ikke er så god en kristen, som du gerne vil have dem til at tro. Det er den første type bedrag – bedrag af andre.

Selvbedrag

Nu til min feministiske pointe, som egentlig ikke er en feministisk pointe, men bare er en pointe.

Da jeg blev ramt af et feministisk anfald, oplevede jeg, at Kim fralagde sig alt ansvar, da han ikke mente, det var hans problem, for det handlede jo ikke om ham.

Har du gættet det andet bedrag, som jeg gerne vil frem til? Selvbedrag.

Kernen i selvbedrag er, at man har en fejlagtig opfattelse, som man bilder sig selv ind, er rigtig. Højaktuelt eksemplificeret i tanken om, at kvinders vilkår kun omhandler kvinder. Men selvbedrag er faktisk dybere end som så. Det er noget ubevidst, hvor du ikke kun lyver for andre, men også for dig selv.

Kender du det? Det er ikke så mærkeligt, hvis

du ikke gør, for selvbedraget er jo ubevidst, men lad mig komme med nogle eksempler:

Du er et syndigt menneske. Er det sådan, du ser dig selv? Eller tænker du, at det handler om andre end dig? Og hvorfor skulle det også have noget med dig at gøre? Du affaldssorterer og giver penge til mission, og i sammenligning med dine kollegaer, familie, venner og andre ikke-kirkevante, så opfører du dig forbilledligt. Men du kan tro nej, fister – du bedrager dig selv, hvis du i det store billede tror, du er bedre end andre mennesker.

Så hvad er dit problem? Bedrager du andre, så de ikke skal se, hvor skidt det står til? Eller bedrager du dig selv, så du ikke ser, hvor skidt det står til?

Hvordan møder Jesus os?

I Bibelen møder vi den ene bedrager efter den anden. En af dem er Peter. Peter, som vores elskede Jesus vil bygge sin kirke på, bedrog andre af frygt for omgivelserne. "Om så alle svigter, så svigter jeg dig aldrig," sagde Peter til Jesus. Og alligevel husker de fleste af os begivenhederne i ypperstepræstens gård for 2000 år siden.

Vi svigter – ligesom Peter – både os selv, hinanden og Jesus. Og alligevel møder Jesus Peter med tilgivelse, og på samme måde møder Jesus os med tilgivelse.

Drop bedrageriet! Stop med at udstille dit kunstige kristenliv. Lad os i stedet turde være sårbare og uperfekte sammen. Sådanne mennesker kan Jesus rigtig godt lide at være sammen med. ■

Katrine Dahl, f. 1995

Medievidenskabsstuderende
katrinedahlandersen@hotmail.com

FOR TROEN

Hvordan anvende Apostlenes Gerninger i dag?

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Når vi læser om de første kristne, kan det rejse en række anfægtende spørgsmål om vores egen tro og praksis i dag.

HER ER DEN ANDEN AF TRE ARTIKLER I EN SERIE, DER VIL GIVE HJÆLP TIL AT ÅBNE OG ANVENDE BOGEN APOSTLENES GERNINGER. FØRSTE ARTIKEL VAR I NR. 4/2020. NÆSTE ARTIKEL KOMMER I NR. 1/2021.

I min tidlige ungdom hørte jeg den amerikanske prædikant David Wilkerson. Han var i Danmark og talte bl.a. i en overfyldt Skjern-hal. Jeg blev dybt grebet af denne store personlighed, hvis bog *Korset og springkni-ven* blev en bestseller i hele verden og er blevet solgt i mere end 50 millioner eksemplarer.

Jeg husker mødet med ham og med andre prædikanter fra den engelsktalende verden som et møde med den kristendom, jeg kendte fra Apostlenes Gerninger.

Her var der mennesker, der levede i dyb tillid til Gud. De kastede sig ud i livsfarlige situationer og miljøer for at nå mennesker med evangeliet. Manglede de penge, så bad de til Gud, og de blev hjulpet. Mødte de sygdom eller dæmonbesættelser, så fastede og bad de, indtil de var hjulpet.

Da bandleder Nicky Cruz ved Wilkersons

prædiken var blevet omvendt og var begyndt på bibelskole, blev han klar over, at der manglede en væsentlig dimension i hans kristne liv. Han fik at vide, at han var påskekristen, men ikke pinsekristen. Efter lang tids bøn blev han døbt med Helligånden. Han talte i tunger og fik et gudsforhold med en ny dybde, en sejr over synden og en ny frimodighed til at leve i Helligåndens kraft – ligesom apostlene efter pinsedag.

Jeg husker, hvordan jeg skjult for familie og mine kristne ungdomsvenner bad om Helligåndens dåb og tungetalens nådegave. I den kristne ungdomsgruppe eller i missionshuset fandt jeg ikke tilfredsstillende svar på mine spørgsmål. Og når jeg læste i Apostlenes Gerninger, så forstærkede det mine grublerier.

Apostlenes Gerninger vækker spørgsmål

De spørgsmål, jeg nu vil stille til Apostlenes

Jeg husker, hvordan jeg skjult for familie og mine kristne ungdomsvenner bad om Helligåndens dåb og tungetalens nådegave

Gerninger, stillede jeg første gang for næsten 50 år siden. Med forskellige afbrydelser har jeg arbejdet med dem lige siden.

1. Da de elleve apostle skal vælge en afløser for Judas, vælger de at kaste lod (1,26). Hvorfor bruger vi ikke at gøre det i dag, når vi savner afklaring om Guds vilje?
2. Apostlene blev fyldt af Helligånden (2,4) og begyndte at tale på andre tungemål, og da Peter prædikede, kom 3.000 mennesker til tro på Jesus. Vi andre prædiker måske 3.000 gange, før én sjæl kommer til tro. Mangler vi andre ikke pinsens åndsfylde og kraft?
3. I kapitel 3 helbredes en lam mand i Jesu navn. Peter og Johannes bliver fængslet, men taler frimodigt til det jødiske råd, fyldt af Helligånden (4,8). Da Rådet vil true dem til tavshed, siger de: "Vi kan ikke lade være at tale om det, vi har set og hørt" (4,20). Hvorfor kæmper vi andre så med manglende frimodighed?
4. Da de senere blev pisket, reagerer de med glæde: "... glade fordi de var blevet anset for værdige til at lide for Jesu navns skyld" (5,41). Kan man vittelig glæde sig over sådanne grusomheder?
5. Sådan fortsætter det gennem hele skriftet: drømme, syner, direkte ledelse af Ånden, en engel, der vækker Peter med et puf i siden og meget andet. Hvorfor leder Gud ikke os andre mere direkte?

Læs bogen med dybde og sammenhæng

Det tog nogle år, hvor jeg kæmpede med disse spørgsmål. Jeg fik god vejledning fra erfarne kristne, men det krævede en vis frimodighed

at lukke munden op og stille spørgsmål. Jeg læste gode bøger og fik hjælp af disse. Jeg ønskede at være ligesom dem i Berøa, som gik hjem og granskede Skrifterne for at se, om det forholdt sig sådan.

For mig blev det en stor hjælp, at jeg lærte at læse Apostlenes Gerninger i sammenhæng med resten af Bibelen. Det betyder fx, at når de første kristne "holdt fast ved apostlenes lære og fællesskabet, ved brødets brydelse og ved bønnerne" (2,42), så er det noget, som skal kendetegne alle kristnes hverdagsliv og ugerytme. Når en engel derimod "vækkede Peter med et puf i siden" (12,7), så er det Guds suveræne indgreb, som er yderst sjælden i det bibelske univers. Og vi har ingen løfter i Bibelen om, at vi på samme måde i pressede situationer kan forvente en synlig engels ledelse.

Vi må med andre ord lære at skelne mellem 1) enkeltstående begivenheder, der knytter sig til en bestemt frelseshistorisk epoke og derfor ikke nødvendigvis sker igen, og 2) eksempler eller praksis, der hænger nøje sammen med vejledningen i Bibelens læremæssige afsnit, der skildrer, hvad der forpligter alle kristne.

I sammenhæng hermed må vi også skelne mellem, 1) hvad Bibelen selv forankrer i noget alment gyldigt og siger til alle mennesker til alle tider, og 2) hvad der er begrundet i en konkret situation og netop ikke kan anvendes alment.

Jeg møder stadig unge mennesker eller modne mennesker, som i dag stiller de samme spørgsmål, som jeg stillede dengang. At lytte til nogen af dem er som at lytte til en meget ung udgave af mig selv.

Børge Haahr Andersen,
f. 1956

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

FOTO: PEXELS / FOTOGRAFERENDE

Først da apostlene i en kombination af Skriftens vejledning og et personligt skøn har udpeget to kandidater, griber de til lodkastning. Der er ingen formaning til, at sådan skal vi andre finde frem til Guds vilje.

I det følgende vil jeg forsøge at bidrage til svar på de fem påtrængende spørgsmål. Jeg tror, svarene er bibelsk og sjælesørgersk sande, men for mig har det været tilkæmpede sandheder.

1. Er lodkastning en måde at indkredse Guds vilje på?

Valget af den tolvte apostel blev delvis afgjort ved lodtrækning. Den grundlæggende vejledning er dog Det Gamle Testamente (GT), hvor forræderiet er forudsagt, og hvor der også står, at der skal vælges en anden i hans sted.

Kriteriet for, hvem der er kandidat til at være apostel, henter de elleve tydeligvis fra Jesu forkyndelse. Det skal være et vidne til hele Jesu jordeliv og en, der kan bekræfte, at den opstandne Jesus er identisk med den Jesus af Nazaret, som de fulgtes med i tre år.

Først da de i en kombination af Skriftens vejledning og et personligt skøn har udpeget to, griber de til lodkastning.

Og endelig: Det er tydeligvis Gud, der styrer valget og loddet, men der er ingen formaning til, at sådan skal vi andre finde frem til Guds vilje; og det er i øvrigt det eneste sted i Ny Testamente, at lodkastning omtales.

2. Skal pinsens under gentages i enhver kristens liv?

Hvis man læser pinseberetningen i sin sam-

menhæng, bliver det klart, at der er tale om en engangsbegivenhed, der indvarsler en ny tidsalder i verden. Ligesom Jesu komme var en engangsbegivenhed, er pinsen det.

Nu sker det, som GT har profeteret om, og som Jesus i sin undervisning har forberedt disciplene på. Helligånden vil komme til jorden i sin fylde. Helligånden er allerede virksom i GT og har talt gennem profeterne, har udrustet konger og præster og virket i det jødiske folk. Helligånden var også med ved Jesu undfangelse, kom over Jesus ved dåben og gjorde, at Jesus kunne virke i Åndens fylde. Men først med pinsen kom Helligånden i den omfattende betydning, hvor Ånden blev en indre gave og en ydre handlende kraft i disciplenes og de kristnes liv, hvad enten det er kristne jøder eller hedninger (ikke-jøder), mænd eller kvinder, børn eller gamle.

Ved denne særlige begivenhed er der tre særlige tegn: vinden, ildtungerne og sprogunderet. Tydeligvis er disse tegn bundet til den første pinse, og intet tyder på, at de skal gentage sig i den kristnes liv i dag.

Enkelte gange senere i Apostlenes Gerninger optræder sprogunderet igen (10,44; 19,6). Hver gang sker det i forbindelse med, at evangeliet når ud til nye sproggrupper og bliver en bekræftelse for apostlene og de første kristne på, at evangeliet vitterligt skal ud til jordens ende.

Senere taler Paulus om en nådegave, som Gud giver til personlig og privat brug i bøn (1 Kor 14); en nådegave, nogle kristne får, men slet ikke alle. Tungetalens nådegave er ikke det samme som det sprogunder, som sker i Apostlenes Gerninger, og hvor virkningen i stedet er, at alle sproggrupper hører og forstår Peters aramæiske tale på deres eget modersmål.

Pinsen skildrer, at den, som tror på Jesus og bliver døbt i Jesu navn, får Helligånden ved dåb og tro. Enhver, som tror på Jesus, har Ånden,

Åndens komme til et menneske er sammenfaldende med troens tilblivelse, og det sker ved nådemidlerne

og uden Ånden hører vi slet ikke Jesus til (Rom 8,9). Vi får ikke Helligånden ved at gøre, men ved at høre, betoner Paulus (Gal 3,2). Vi fyldes også af Ånden ved at høre og ikke ved at stræbe efter at gøre (Gal 3,5).

Igen vil jeg minde om det overordnede princip. Vi må skelne mellem de *frelseshistoriske* begivenheder, som kun skete én gang, og så de *læremæssige* afsnit i Bibelen, der skildrer, hvad alle kristne må gøre.

Dermed er det ikke muligt ud fra Bibelen at sondre mellem "påskekristne" og "pinsekristne". Åndens komme til et menneske er sammenfaldende med troens tilblivelse, og det sker ved nådemidlerne og ikke ved særlige bønner eller åndelige øvelser.

Jeg skriver dette lidt kategorisk i opposition til min gamle ungdomshelt Wilkerson, fordi jeg tror, at han på dette afgørende punkt fejllæste Apostlenes Gerninger.

3. Er en åndsfuldt kristen altid fremstormende og frimodig som Peter og Johannes?

Når Paulus siger til Timotheus, at Gud ikke har givet os en fej ånd (2 Tim 1,7), så troede jeg som ung, at det var en formaning til ikke at være fej. Senere fandt jeg ud af, at det er et løfte og et tilsagn om, hvad Gud har givet alle kristne. Denne gave kan vi have og benytte under stadig kamp og under vedvarende frygt og svaghed.

Selv Paulus kunne optræde i "svaghed og med megen frygt og bæven" (1 Kor 2,3), men Guds Ånd kunne hjælpe og udruste en person, der på det følelsesmæssige plan oplevede sig svag og usikker. Guds indre og skjulte gave er kraft og kærlighed og besindighed, men dette kan vi eje,

samtidig med, at vi på det ydre plan oplever os feje og svage.

Gud kan i særlige situationer give nogle kristne en særlig hjælp og frimodighed, sådan som Jesus forudsiger det (Luk 21,15). Men det normale er, at Gud kommer os til hjælp midt i vores frygt og svaghed, og at frimodighed ejes sammen med vores menneskefrygt og svaghed.

4. Kan man glæde sig over at blive pisket eller fængslet på grund af troen på Jesus?

Ja, det kunne Peter og Johannes i denne nævnte situation, og det kunne Paulus og Silas også, da de senere havner i fangeblokken. Men helhedsbilledet, som Ny Testamente tegner, kommer nok mest tydelig frem i Andet Korintherbrev 4, hvor Paulus taler om evangeliet som en skat, vi har i et lerkar.

Det betyder, at vores kristne liv er en samtidighed af sorg og glæde, af fortvivelse og håb: "Vi er trængte, men ikke stængt inde. Vi er tvivlrådige, men ikke fortvivlede. Vi forfølges, men lades ikke i stikken" (2 Kor 4,8f). Vi kan glæde os, men gør det midt i vanskelige kår, modgang, lidelser, forfølgelser.

5. Hvorfor leder Gud i dag ikke så meget gennem drømme, engle, direkte tale fra himlen og andre overnaturlige fænomener?

Det overordnede i Apostlenes Gerninger er, at evangeliet skal spredes ud over hele jorden. Sådan lød Jesu befaling, men ofte skulle disciplene ledes på vej. Det er faktisk forfølgelser, som er den største enkeltårsag til, at de disciple, der er blevet spredt over et større område, udbreder evangeliet.

Der er eksempler på, at Gud leder de kristne gennem direkte profetier, men vi har også eksempler på, at Paulus overhører en profetisk advarsel, fordi han er overbevist om, at Guds plan er, at han skal til Jerusalem (ApG 21,10-14). Med andre ord: Guds direkte ledelse fratager ikke de første kristne ansvaret for at forsøge at skønne, hvad der er Guds vilje, og de må igen og igen bruge deres sunde fornuft og deres hverdagserfaring.

Guds vilje og ledelse befrier dem ikke fra at skulle skønne og vælge, men midt i deres valg hviler de i, at de er genstand for Guds gode hyrdeomsorg. Gud kan bruge engle, drømme og særlige tegn, men han har aldrig lovet os, at det er den måde, han leder os. Derimod – at han er vores hyrde, og at han leder os. Det er et gentaget løfte i Bibelen.

Sammensat virkelighed

Hovedbudskabet i de eksempler, jeg her forholder mig til, er, at når Gud åbenbarer sig gennem historiske, fortællende beretninger, så må vi skønne ud fra Bibelen som helhed, hvad der i den aktuelle situation også er en norm, der gælder og forpligter os i dag.

Vi må glæde os over kirkens liv og vækst i de første årtier. Ny Testamente beskriver også kamp og frafald og den sammensatte virkelighed, som mere svarer til det, vi andre lever i. Gud reddede Peter, men lod Jakob lide martyriet (12,2). Nogle gange blomstrer og vokser kirken, andre gange stagnerer den eller falder fra. Men gennem denne sammensatte virkelighed fremmer Gud sin plan og vilje – også i dag. ■

Den teknologibevidste familie

BOGANMELDELSE AF PERNILLE OG MADKOEFOED-HESSELLUND

Den teknologibevidste familie

Andy Crouch
LogosMedia/KLF Kirke & Medier, 2020
224 sider, kr. 199,95

Bogen er ikke teknologiforskrækket, men sætter fokus på familien og det pres, som familielivet er under. Bogen er bygget op omkring 10 (amerikanske) råd – alle sammen med det mål, at ”vi i familien må få visdom og mod”.

Det får vi bl.a. ved at nudge (give et kærligt puf, *red.*) vores liv ud fra fysiske rammer og strukturere tiden, så det bliver muligt at leve på en måde, hvor man lærer Gud, hinanden og verden bedre at kende. Alle 10 råd forklares og personliggøres af forfatteren ud fra et ”virkelighedstjek” på hans egen familie. Her er forfatteren også ærlig, når tingene ikke er lykkedes for dem.

Bogen er let læst og har mange gode ideer, der kan skabe refleksioner om konkrete tiltag i egen familie. Nogle af ideerne var ikke nye for os som børnefamilie, mens andre af rådene gav nye ideer til konkrete tiltag.

Vi har ikke fået integreret alle rådene, men de har skabt overvejelser og samtale os forældre imellem og har gjort os bevidst om nogle rutiner, som vi ønsker at praktisere som en teknologibevidst familie, der

Vi skal være bevidste om, at vi og vores børn ikke bliver forbrugere og tilskuere i livet, som meget teknologi lægger op til

ikke lader teknologien få overtaget.

Nogle steder bliver bogen en smule overfladisk. Selvom bogen har et kristent udgangspunkt, savner vi på nogle stræk en åndelig vinkel. Udfordringerne ved det *indhold*, som er tilgængeligt gennem teknologien, bliver stort set forbigået, og det bliver nærmere hardwaren, der er i fokus. Det skal dog siges, at i forhold til hardwaren har bogen mange gode råd, men vi savner, at den anden side også behandles, da det ville give bogen en større helhed.

Forfatteren fastslår, at vi som kristne familier er nødt til at forholde os til teknologien. Men han advarer også om, at et teknologibevidst liv vil møde undren og kan føles som en ensom kamp – også blandt medkristne.

Han forsager ikke teknologi,

men er bevidst om, at teknologien ikke må styre livet – og det kræver aktive handlinger. Han pointerer, at vi er skabt som relationelle væsner, som kan skabe – og dermed skal vi være bevidste om, at vi og vores børn ikke bliver forbrugere og tilskuere i livet, som meget teknologi lægger op til.

Som et idekatalog til, hvordan man som familie kan indrette sig, vil vi anbefale bogen. Flere af rådene er enkle at huske og kan – hvis man ønsker det – integreres i en hverdag. Men et liv med børn og teknologi vil hele tiden have brug for at blive kigget igennem, rettet til og nuanceret.

Vi tror, det er en vigtig og rigtig kamp, som vi skylder vores børn at gå ind i, og her kan denne lille bog fungere som et bidrag i refleksionerne og som konkrete råd til en hverdag i familien. ■

Ethvert menneske er en halvø

BOGANMELDELSE AF LISBET RØNNE-RASMUSSEN

Ethvert menneske er en halvø

20 ideer til god individualisme og sunde fællesskaber

Carsten Hjorth Pedersen

Logosmedia, 2020

136 sider, kr. 149,95

Carsten Hjorth Pedersen (CHP) har gjort det igen: skrevet en meget læseværdig og lærerig bog, som er letlæselig og meget konkret anvendelig for en bred målgruppe.

Det er en bog med pædagogiske, filosofiske, historiske, kristne og samfundsmæssige overvejelser. Det lyder tørt – men er det bestemt ikke!

Bogens titel er hentet fra forfatteren Amos Oz og angiver, at vi mennesker hverken er øer, der har det bedst alene, eller et stykke af fastlandet, der er smeltet sammen til en masse. Vi er halvøer, der på samme tid har brug for en god sammenhæng til fastlandet og frihed til at være os selv!

I første kapitel sætter CHP rammen: Han argumenterer for, at god individualisme forudsætter gode fællesskaber, og sunde fællesskaber behøver god individualisme! Derefter følger den store centrale del af bogen med 20 konkrete eksempler på, hvordan dette kan fremelskes, læres eller opøves.

Sidste kapitel er et kort afsnit, hvor CHP tager de historiske briller på. Han skriver, at vi lever i en tid, hvor den indi-

viduelle fokusering står stærk, og den kollektive er svækket – dermed også en tid med "individualiseret kristendom, der savner vitaminerne fra et stærkt fokus på fællesskabet" (s. 114).

Bag i bogen findes nogle spørgsmål. De gør bogen anvendelig i studiegrupper eller til samtaler.

Det er en bog for

- forældre, der står i en opdrageropgave
- læreren og pædagogen, som skal sætte rammer for børn
- juniormedarbejderen, der formidler i børneklubben
- mødelederen, der vælger sange til gudstjenesten
- menighedslederen, der sætter retning i menigheden
- og alle os andre, der lever i dag!

Alle vil kunne få større forståelse for og mere fokus på, hvad der er på spil i vores tid, og hvad der er værd at kæmpe for individuelt og i fællesskabet ... og 20 konkrete eksempler på, hvor og hvordan der kan kæmpes!

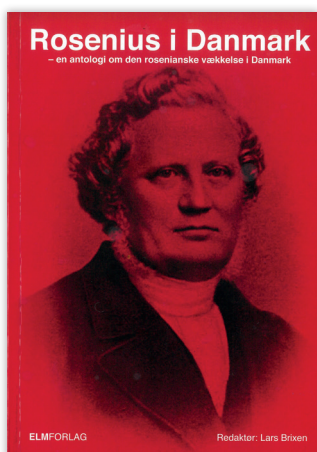
Jeg synes, det er tydeligt, at CHP har gjort sig mange grundige overvejelser. Og det er imponerende, at han kan samle så mange tanker i så lille en bog. Den er skrevet i et sprog, så vi alle kan være med, og har mange henvisninger til dem, som gerne vil dykke grundigere ned i emnet.

Det er en helt igennem anbefalelsesværdig bog til både den personlige læsning og som udgangspunkt for drøftelser i pædagogiske såvel som trosbaserede fællesskaber. ■

Han argumenterer for, at god individualisme forudsætter gode fællesskaber, og sunde fællesskaber behøver god individualisme!

Rosenius i Danmark

BOGANMELDelse AF BIRGER PEDERSEN

Rosenius i Danmark

En antologi om den rosenianske vækkelse i Danmark

Red: Lars Brixen

ELM-forlag 2020

413 sider, kr. 250,-

Da det rosenianske budskab kom til Danmark, førte det bl.a. til dannelsen af Luthersk Mission (LM), og lidt senere forlod nogle LM og dannede Evangelisk Luthersk Mission (ELM). Er der stadig nogen, der interesserer sig for den historie? Og er der noget nyt at fortælle om den? Den er jo beskrevet i flere årsskrifter og jubelæumsbøger.

Jo, der er stadig nogle, der interesserer sig for historien. Og de kan stadig finde noget nyt. I denne bog præsenteres vi for et grundigt, videnskabeligt arbejde, som ikke bare fortæller den historie, vi har læst tidligere.

Her sættes fokus på noget, som måske kan hjælpe os til at se, hvilke traditioner vi kan give slip på, og hvad vi bør kæmpe for at bevare. Det har vi brug for i en tid med store forandringer.

Bogen består af syv artikler af fem forskellige forfattere. Der er mange noter og henvisninger, så interesserede kan se, hvor forfatterne har deres oplysninger fra.

Flemming Kofod-Svendsen lægger for med en artikel om "Rosenianismens indgang i

det danske vækkelseslandskab". Forfatteren bruger 10 sider på at skildre rosenianismens indgang i Helsingør, 30 sider på København og kun 5 sider på Bornholm. I LM's jubelæumsskrift fra 1968 er det stort set kun udviklingen på Bornholm, der omtales.

Næste artikel, skrevet af Ebbe Kaas, handler om, at "Den rosenianske forbindelse mellem Skåne og Østdanmark etableres". Ebbe Kaas har fundet brevvekslingen mellem Christian Møller (LM's stifter) og den svenske missionsleder og rigsdagsmand Anders Olsson. Den kaster nyt lys over meget – både personligt og organisatorisk – i missionsforeningerne.

Vi fik teologi fra Sverige, men Ebbe Kaas viser på overbevisende måde, at også både synet på kirke og missionshus, mødetraditioner, sangtraditioner og organisatorisk opbygning har LM og ELM kopieret fra missionsforeningerne i Sverige. Tankevækkende!

Efter min mening er det (for) meget at bruge 20 sider på Christian Møllers deltagelse i "forsoningsstriden" i Sverige – om "Verden i Kristus retfær-

dig (eller forsonet) er vorden". Den kom ikke til at betyde meget i Danmark.

Så vender Flemming Kofod-Svendsen tilbage med "Chr. Møllers teologiske udvikling og dannelsen af Evangelisk Luthersk Missionsforening". Møllers teologiske udvikling skildres i fire faser:

1. I 1860'erne blev Møller vakt ved Trandbergs forkyndelse.
 2. Efter at han mødte Rosenius' forkyndelse, tog han afstand fra Trandbergs pietisme – og blev måske mere "roseniansk" end Rosenius.
 3. I 1870'erne bliver Møller mere afbalanceret og mere sjælesørgisk i sin måde at forkynde på.
 4. Men i 1880'erne begynder Møller at inddrage nye temaer i forkyndelsen: Kristi genkomst, tusindårsriget, helbredelse ved bøn og Israels plads i Guds husholdning. Møller begrunder det med, at det er resultatet af "en bibelsk undersøgelse", og at han ønsker at øge heliggørelsen i missionsfolket.
- LM's historie er hidtil skrevet af nogle, som mener, det var nødvendigt, at Møller fandt disse temaer frem (Frits Lar-

Her sættes fokus på noget, som måske kan hjælpe os til at se, hvilke traditioner vi kan give slip på, og hvad vi bør kæmpe for at bevare

sen, Frode Thorngren og Samuel Roswall). Flemming Kofod-Svendsen mener, at temaerne i forvejen var hos Rosenius, og at Møller gav dem alt for stor plads. Desuden påviser han, at det ikke kun var selvstændig bibellæsning, men påvirkning fra reformerte prædikanter, som gav Møller sit nye syn.

I 1890'erne og indtil Møllers død er delingen LM/ELM en realitet, og Møller indser efterhånden, at han fór for hårdt frem. Men han blev ikke villig til at give ledelsen af LM fra sig.

Ebbe Kaas fortsætter sit tema om "Forbindelsen til Sverige" med først at fortælle om reformerte prædikanter, som fik lov at tale i LM's missionshus i Nansensgade. Det førte til

splittelser i forsamlingen dér. Chr. Møller hørte disse prædikanter, og det var medvirkende årsag til, at han fandt de emner frem, som fører til dannelsen af ELM. De svenske missionsforeninger og deres prædikanter er med til at støtte op om splittelsen.

Jens Jensen bruger 117 sider på "Chr. Bau og rosenianismen i Slesvig-Holsten". Både LM og ELM har medvirket til, at det rosenianske budskab fandt grobund både nord og syd for den nuværende grænse. Det er en meget detaljeret fremstilling, Jens Jensen kommer med. Og der er mange gentagelser.

Ind i beretningen er der så flettet en biografi over Christian Bau, som – på trods af at

han kun blev 41 år – nåede at være redaktør af to tidsskrifter, prædikant, forfatter og stifter af Lutherischer Missionsverein. Og så blandede han sig i forholdene i kongeriget. Sammen med H. A. Jensen fra København førte han an i den modstand mod Møller, som førte til dannelsen af ELM.

Kurt E. Larsens artikel hedder "Nyevangelsk indflydelse i Indre Mission og nærtstående foreninger i dansk kirkeliv ca. 1830-1960". Kurt E. Larsen bruger sit store overblik over dansk kirkeliv til at finde eksempler på bevægelser og personer uden for LM og ELM, som var påvirket af Rosenius og hans budskab.

Den sidste artikel, "Dansk nyevangelsisme i det private

rum", er skrevet af Finn Aa. Rønne. Det er en anderledes og meget spændende artikel. Den er skrevet på baggrund af en dagbog, som en 25-årig pige i Rønne-familien har skrevet. Den viser, hvordan hendes trosliv leves i spændingen mellem pietisme og herrnhutisme. Ind i dette personlige perspektiv kommer så opgøret, som fører til dannelsen af ELM. Det opgør splitter Rønne-familien.

Jeg har læst antologien med interesse. Den forsøger at røkke ved min traditionelle opfattelse af historien om LM og ELM. En del læsere vil nok mene, at den indeholder mange uvedkommende detaljer.

Tak til bidragyderne for den store indsats, der ligger bag udgivelsen. ■

Ved kilden

BOGANMELDELSE AF POUL ARNE NYBORG

Ved kilden

Øivind Andersen
LogosMedia, 2020
384 sider, kr. 299,95

Virus kan mutere, så medicin, der tidligere har virket, ikke længere har en effekt.

Jeg sidder her med en bog, der første gang udkom på dansk i 1978. Der er ingen tvivl om, at den har "virket". Den har styrket troens liv og været til velsignelse i mange hjem. For nogle er den blevet en klassiker, en af de andagtsbøger, de er vendt tilbage til igen og igen.

Men kan den også – nu med sproglig opdatering og ny indbinding – klare en genudgivelse 42 år senere?

Når jeg læser i den, står det klart for mig, at "medicinen" er der ikke noget i vejen med. Her er en andagtsbog, der i løbet af et år kommer omkring de afgørende sider af vores kristne tro: påsketekster i marts, fadervor i maj, de ti bud i september, saligprisningerne i november, julens tekster i december osv. Man får simpelthen god, alsidig og vigtig bibel- og katekismusundervisning ved at læse Øivind Andersen hen over et helt år.

Lige så afgørende er det, at man dag for dag får en klar og tydelig bibelsk forkyndelse

i Øivind Andersens bog. Han skygger ikke for bibelteksten, men formår at stille sin læser foran den. Så loven ikke er til at slippe udenom, og så evangeliet om Jesus bliver den eneste udvej.

Tilliden til, at Guds ord kan skabe og nære troens liv, formulerer han selv i andagten til 1. november: *"Det mest alvorlige ved dagens åndelige situation er, at forkyndelsen indeholder så lidt af Guds ord. Det bliver forkynderne, der bruger ordet, i stedet for at ordet skulle bruge dem. Mange siger: Jeg vil knytte nogle tanker til dette her ord fra Bibelen – og det er så lige præcis, hvad de gør. Men det er der ingen, der har gavn af. Vi har brug for Guds egen tale i ordet".*

Øivind Andersens bog kan

klare en genudgivelse. Ikke fordi den er fyldt med hverdagseksempler, for jeg kunne ærlig talt ikke finde et eneste. Heller ikke fordi den forklarer eller forsvarer Bibelen og troen, for det ofres der ikke mange linjer på. Men fordi den året rundt rækker budskabet om Guds nåde i Jesus Kristus til syndere, der dagligt forkludrer livet og har brug for tugt, vejledning, trøst, tilgivelse og håb.

Jeg tror, at virus er muteret siden 1978. Der er mere støj. Der er mere distraktion. Der er mere forvirring. Så meget desto større grund til at tage et bevidst valg og (gen)læse en andagtsbog, der lægger vægt på stilhed, enkelhed og klarhed. ■

Den rækker året rundt budskabet om Guds nåde i Jesus Kristus til syndere, der dagligt forkludrer livet

MERE INSPIRATION TIL TEMAET

DET KRISTNE FÆLLESSKAB

Artikel af Michael Agerbo Mørch
kortlink.dk/lmbu/295a9

HVORDAN UDTRYKKER DU KÆRLIGHED I DIT KRISTNE FÆLLESSKAB?

Artikel af Reidar Puggaard Poulsen
kortlink.dk/lmbu/295ab

HVORDAN UNDGÅR VI NEGATIV SOCIAL KONTROL?

Video med Carsten Hjorth Pedersen
kortlink.dk/youtube/295a8

MERE BIBEL

TILLIV.DK/LAES-BIBELN

Her kan man i 2021 følge en bibellæseplan, som fører igennem hele Bibelen på et år – via fire forskellige tekstafsnit dagligt. Hver uge kan man hente supplerende resurser, der hjælper med at forstå og reflektere over teksterne.

BIBLEGROUPS.TODAY

Her kan man finde online samtaleoplæg til bibelkredse og celle- eller netværksgrupper, udarbejdet af skandinaviske skribenter. Visionen er at lave et dynamisk materiale, der kobler bibeltekst og hverdagsliv til livsnære samtaler.

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

9 Anerkend det almenmenneskelige 23 Når vreden koger over 30 Hvordan anvende Apostlenes Gerninger i dag?

GAVEIDÉ

Giv et års gaveabonnement på *Budskabet* 2021 til en anden – en oplagt julegave, som omfatter fem ”pakker” i løbet af året.

GAVEKORTET KOSTER KUN 190,-
(normalt 330,-)

Bestilling sker direkte via budskabet.dk eller ved at kontakte Luthersk Mission på mail: d1m@d1m.dk eller tlf. 4820 7660.

Angiv i alle tilfælde navn, adresse og gerne mail-adresse på både giver og modtager.

Så får du tilsendt et gavekort – som du giver til modtageren – og en faktura. Og modtageren får *Budskabet* tilsendt i hele 2021 – med mulighed for at forlænge.

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Menneske i det kristne fællesskab

Gud skabte os som mennesker – ikke som ånder uden krop og følelser. Han blev selv menneske i Jesus. Og en dag lader han os genopstå til evigt liv som rigtige mennesker.

Hvad indebærer alt dette for det almenmenneskelige aspekt af det kristne fællesskab?

Hvordan får vi evighedsperspektivet og det jordnære til at hænge sammen?

Hvad får mig til at trives som menneske i fællesskabet? Og hvordan kan jeg bidrage til, at andre trives?

Hvordan anerkender vi menneskers reelle tanker, følelser og fysiske og psykiske behov – så ingen "fryser" i eller forlader fællesskabet?

Hvordan håndterer vi det, når virkeligheden i det kristne fællesskab ikke lever op til vores idealforestillinger?

FOTO: MASTER1305

*Jesus havde ikke travlt med at få
 budskabet afleveret for herefter at
 skynde sig videre til de næste og
 skabe en ny åndelig vækkelse der*

SØREN SKOVGAARD SØRENSEN SIDE 10

Det virker, som om klassiske holdninger til fx køn og seksualitet er samfundsskadelige, og at vi helst skal ændre opfattelse eller holde mund

**OLE SOLGAARD
 SIDE 4**